

100
2020

TRIMITAS

1920-2020

IKVĖPTI
PRAEITIES

9771392475004

1,99 €

+

■ 100% VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJOS

+

■ GARANTUOTA
DARBO VIETA

■ STIPENDIJOS IR
VISAPUSIS IŠLAIKYMAS

■ BAKALAURO DIPLOMAS

■ LEITENANTO LAIPSNIS

+

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 **LŠS KRONIKA.** Mūsų vėliava – plk. A. Dapkaus rankose
- 6 **IŠEIVIJOS ŠAULIŲ KRONIKA.** RASA MARGANAVIČIUS IR IRENA ŠALAVIEJENĖ
- 8 **JAUNIEJI ŠAULIAI.** Pakopa po pakopos | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 11 **ŠVIESKIS IR ŠVIESK.** Įkvėpti praeities | DOVILĖ PUKERTAITĖ
- 14 **VIENTAS IŠ MŪSŲ.** Gražvydas Zdaničius: „Ilgainiui, tikiuosi, kvailų šeimininkų mažės“ | VALDAS KILPYS
- 16 **UNIFORMA.** Kietai atrodyti ir... | GABRIELIUS E. KLIMENKA
- 20 **NUOMONĖ.** Apie „gerąją Kiniją“ ir ne tokią gerą Rusiją | VALDAS KILPYS
- 23 **GINKLO BROLIAI.** Būrio vado kovos kursas – paskutinis karinių žinių patikrinimas | LINA VAITIEKŪNAITĖ
- 24 **PROFESIJA.** Stojančiųjų į Karo akademiją laukia patrauklios ir kokybiškos universitetinės studijos | LINA VAITIEKŪNAITĖ
- 26 **LŠS V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS.** Lietuvos šaulių sąjungos teisiniai pagrindai, I dalis | STASYS IGNATAVIČIUS
- 30 **PASAULIO PAŽINIMAS.** Tatuiruotės. Priežastys, dabartis ir šiek tiek psichologijos, III dalis | VALDAS KILPYS
- 33 **ĮDOMIOJI ISTORIJA.** Vestuvės Dzūkijoje – atgarsiai Amerikoje | BIRUTĖ MALAŠKEVIČIŪTĖ
- 37 **IŠ AUTOMOBILIŲ ISTORIJS.** 1946–1965 metų automobiliai | JONAS RINKEVIČIUS
- 42 **LAUKO VIRTUVĖ.** Svogūnų sriuba su alumi ir čederio sūriu | VYTARAS RADZEVIČIUS
- 44 **GALVOSŪKIS.** Kryžiažodis „Lietuva po liepom“. Atsakykite klausimus ir laimėkite prizą! | KASTYTIS STUMBRYŠ

Autorių dėmesiui – medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

Projektą „Vytis, Rūpintojėlis ir... kas dar?“ (straipsniai): „Įkvėpti praeities“, „Apie „gerąją Kiniją“ ir ne tokią gerą Rusiją“ remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

2020 m. skirta 3000 eurų

Vyr. redaktorė Dovilė Pukertaitė
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas CRITICAL, Paulius Budrikis
Maketas Greta Janutytė

Redakcijos kolegija: Redakcijos kolegija:
Dovilė Pukertaitė (LŠS viešųjų ryšių specialistė)
Tadas Venskūnas (LŠS Pilietinio ugdymo skyriaus vedėjas)
Irena Šalaviejienė (LŠS išeivijoje šaulė)
Gražvydas Zulanus (CV narys)
Skaidrilė Grigaitė-Mockevičienė (LŠS studentų korporacijos „Saja“ narė)
Gediminas Jankus (CV narys)
Edgaras Diržius (CV narys)

Viršelio nuotrauka – Valdas Kilpys

Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
el. p. redakcija@sauliusajunga.lt
facebook.com/trimitas.lt

Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga
www.sauliusajunga.lt
facebook.com/sauliusajunga.lt
Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami.
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvę.
Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas

Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus
Toronto (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

MŪSŲ VĖLIAVA – PLK. A. DAPKAUS RANKOSE

1

Tekstas ir nuotraukos – Valdas Kilpys

Ši diena buvo karšta. Perkeltine ir tiesiogine prasme. Aukšta temperatūra nesukliudė šauliams susirinkti į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį atlikti kovinės vėliavos perdavimo ceremonijos. Aplinkiniai taip ir nesuprato, kodėl muziejaus sodelyje tiek daug greitosios pagalbos automobilių. Vėliau viskas stojo į savo vietas...

VĖLIAVOS PERDAVIMAS

Keičiantis vadams vėliava, kaip pagrindinis visos organizacijos simbolis, naujam vadui perduodama iškilmingos ceremonijos metu. Lietuvos šaulių sąjungoje ši tradicija vykdoma dalyvaujant visų rinktinių atstovams su savo vėliavomis. Šiais metais perdavimo ceremonija vyko Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Iškilmėse dalyvavo įvairių institucijų vadovai. Policininkai, pasieniečiai, kariai ir tiesiog miestelėnai noriai rinkosi.

Džiaugiuosi ir didžiuojuosi, kad Šaulių sąjungoje dominuoja stipri savanorystės samprata, kad Jūsų, šaulių, savanoriškos iniciatyvos yra teigiamas ir sektingas pavyzdys kiekvienam piliečiui.

istorinėje Kauno vietoje. Ypač svarbi misija buvo skirta krašto apsaugos ministrui Raimundui Karobliui: nuo 2017 metų liepos mūsų organizacijai vadovavęs plk. lt. Gintaras Koryzna vėliavą naujam Sąjungos vadui plk. Albertui Dapkui perdavė „per tarpininką“ – ministrą. Simboliška, kad pareigas paliekantis vadas su vėliava atsiveikina ją pabučiuodamas ir atiduodamas būtent Krašto apsaugos ministrui, o šis ją įteikia naujam vadui. Akcentuodamas pilietinės visuomenės svarbą R. Karoblis džiaugėsi didėjančia ir stiprėjančia Lietuvos šaulių sąjunga. Jo teigimu, šaulių pagrindu formuojasi stipri, gintis pasirengusi visuomenė, kurią sudaro ne tik patys šauliai, bet ir jų šeimų nariai, giminaičiai. „Patriotizmas yra ne jausmas, o veiksmas, ir šauliai yra vienas gražiausių patriotizmo išraiškos pavyzdžių. Todėl džiaugiuosi, kad Lietuvos šaulių sąjunga per pastaruosius ketverius metus išgyvena atsinaujinimo ir stiprėjimo etapą“, – sakė šaulys R. Karoblis. Tarnybą LŠS baigiančiam plk. lt. G. Koryznai ministras įteikė krašto apsaugos sistemos medaļį „Už pasižymėjimą“.

Vėliavą priėmęs plk. A. Dapkus, kalbėdamas šauliams kaip vieną iš savo tarnybos prioritetų pabrėžė tvarumą ir pažadėjo ji išlaikyti pranešdamas naujieną, kad LŠS vėliavoje pagaliau oficialiai įteisintas Vytis. „Jums ir sau noriu palinkėti, kad visi drauge produktyviai tęstume pradėtus darbus, vykdytume naujas užduotis ir kad po trejų metų turėtume kuo džiaugtis“, – sakė plk. A. Dapkus.

Tradicija, kuriai nelemta būti užmirštai Kai šauliai renkasi Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje į ceremonijas, dažniausiai yra keliama Vyčio Kryžiaus ordino vėliava. Šis ritualas buvo atliktas ir šį kartą. Išskirtinė detalė – Vyčio Kryžiaus ordino vėliavą gali kelti tik šio ordino kavalierius. Tądien daugelis šaulių sužinojo, kad pareigas paliekantis plk. lt. G. Koryzna šiuo ordinu apdovanotas dukart, todėl jam ir buvo patikėta garbė iškelti juodą ir purpurinę vėliavą šalia Nežinomo kario kapo.

Šios ceremonijos ištakos siekia 1923-uosius, kai tuomečio Vytauto Didžiojo karo muziejaus viršininko gen. Jono Nagevičiaus iniciatyva buvo pradėta vykdyti už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę žuvusių karių pagerbimo ceremonija. Ją atlikdavo tuomečiai Nepriklausomybės kovų dalyviai, kuriems kitoje K. Donelaičio g. pusėje Lietuvos valstybė net pastatė specialų namą gyventi. Kiekvieną rytą jie iškilmingai pakeldavo vėliavą ir atiduodavo pagarbą prie Nežinomo kareivio kapo. Lietuvai vėl tapus laisvai į karo muziejaus sodelį sugrįžo ir Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimas. Nebus klaida teigti, kad šį puikų ir prasmingą veiksma atliekantys šauliai yra labiausiai nusipelnę ir atsakingi už tai, kad šis vėliavos pakėlimo veiksmas niekada daugiau nebeatrūktų.

VADAI: PADĖKOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

Įdėmesnis vėliavos perdavimo renginio dalyvis išeinančio ir į LŠS vado pareigas stojančio kalbų klausėsi sutelkęs dėmesį. Nenuostabu, tokio lygio organizacijų vadai, vadovai savo kalbose sutelkia visą prasmę. Labai dažnai iš šių kalbų yra sprendžiama ir apie laukiančią organizacijos ateitį.

Prie Lietuvos kariuomenės dar 1991-aisiais prisijungęs plk. A. Dapkus nemenką dėmesį skyrė senų tradicijų išsaugojimui ir naujų kūrimui. „Per šiuos metus brolis G. Koryzna ne tik susitvarkė su iššūkiais, bet ir smarkiai pastūmėjo organizaciją augimo linkme, todėl stengsimės šį tvarumą išlaikyti ir puoselėti“, – tvirtino plk. A. Dapkus. Jo kalboje buvo išvardyta kiekviena mūsų organizacijos grandis [jaunieji šauliai, šauliai ir veteranai] ir taip atmetama bet kokia dvejonė, kad gali būti kokių nors perlenkimų sutelkiant dėmesį į vieną šaulių grupę. Dar viena visų aiškiai išgirsta „žinia“, ko gero, sietina su aiškiu naujojo vado nusiteikimu tęsti ir palaikyti pradėtus darbus. Iš tiesų, kai lokomotyvas su visu sąstatu juda gera kryptimi, reikia tik prižiūrėti, kad organizacijos „variklis“ negestų.

„Broliai ir sesės šauliai, dėkoju Jums už pastikėjimą ir palaikymą visus tuos metus,

kai kartu dirbome Šaulių sąjungos bei Tėvynės labui. Džiaugiuosi ir didžiuojuosi, kad Šaulių sąjungoje dominuoja stipri savanorystės samprata, kad Jūsų, šaulių, savanoriškos iniciatyvos yra teigiamas ir sektingas pavyzdys kiekvienam piliečiui. Ačiū už Jūsų šauliškumą ir tarnybą Tėvynės labui“, – prieš iškilmingą šaulių rikiuotę sakė plk. lt. G. Koryzna.

Lietuvos šaulių sąjungos vado pasikeitimo ceremonijos dieną priesaiką Lietuvos Respublikai davė ir apie 20 šaulių. Jie prisiekė būti ištikimi Lietuvos Respublikai, ginti ir saugoti jos nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką, laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, sąžiningai vykdyti šaulio pareigas.

KAI UŽVALDO JAUSMAI

Šį kartą vėliavos perdavimo ceremonijoje būta momentų, kai ne vieno šaulio lūpa kiek suvirpėjo, o akyse radosi vos žiūrimų ašarų. Atsitiktinai Karo muziejaus sodelyje atsidūrusi miestietė atviravo, kad jai buvo be galo gražu išgirsti ir pamatyti tiesioginį abiejų vadų atsiveikinimą ir pasiveikinimą su kovinės vėliavos pabučiavimu. „Kai vadas išeina prieš rikiuotę ir taria sudie, o šauliai darniai atsako, man graudu“, – jausmų neslėpė garbi kaunitė.

Ne mažiau jausmų sukėlė Kauno miesto greitosios medicinos pagalbos (GMP) stoties paramedikų staigmena. Netoliese išsirikiavo bent keli GMP automobiliai ir po šaulio, GMP stoties vadovo Nerijaus Mikelionio padėkos žodžio visų, padėjusių kovoti su COVID-19, garbei GMP pagalbos automobiliai minutei įjungė garsinius signalus. Dievaži, buvo gražu.

Vėliavos perdavimo ceremonijos tąsa vyko pačiame muziejuje. Pareigas paliekančiam plk. lt. G. Koryznai LŠS vado pavaduotojas ats. mjr. Židrunas Šadauskis ir rinktinių vadai padovanojo priėškario Lietuvos karininko kardo kopiją.

Svarbu tai, kad šis ginklas pagamintas toje pačioje Vokietijos įmonėje, kuri gamino kardus mūsų karininkams anuo metu. Kardo rankenoje įspaustas Vytis yra identiškas visų prieškarinio karininkų kardų Vyčiams. Šis ginklas yra reikalingo plieno kietumo ir pagalastas taip, kaip dera šaltajam ginklui. Kitaip tariant, tai ir yra šaltasis ginklas, o ne jo imitacija. Kardą gavęs plk. lt. G. Koryzna jo nebeįpaleido iš rankų visą likusį laiką. Aiškiai buvo matyti, kad net kovinės patirties turintis vadas kiek susigraudino. Ne vieną šaulių vadų keitimosi ceremoniją regėjęs pagyvenęs šaulys pritariamai lingavo galvą: „Pas mus, šauliuose, visada taip būna. Ateina visokių vadų, bet išeina visi sušaulėję.“ x

2

I PALANGĄ,
BET NE
POILSIAUTI...

Tekstas – Valdas Kilpys

Atostogaujantys Palangoje nuo birželio pabaigos centrinėse gatvėse pradėjo matyti patruliuojančių šaulių. Tai dar viena pagalbos Lietuvos policijai forma, kai uniformuoti šauliai vieni ar drauge su pareigūnais užtikrina viešąją tvarką.

Dėl vis dar nesibaigiančios pandemijos tūlas tautietis šią vasarą renkasi poilsį Lietuvoje. Dėl to mūsų šalies kurortuose pastebimai padaugėjo poilsiautojų. Palanga – ne išimtis. Didesnis kiekis poilsiautojų dažnai traukia piktavalių dėmesį, tad reikalingas atidesnis pareigūnų žvilgsnis. Šaulių galimybė pagelbėti policijai seniai pastebėta, tad ir šią vasarą nutarta suremti pečius. Susitikę vadai aptarė galimybes ir buvo nuspręsta, kad visą vasarą policijos pajėgos bus sustiprintos šauliškais patruliais.

Pasak G2/G3 skyriaus specialisto Egidijaus Papečkio, kiekvienas patruliavime dalyvaujantis šaulys pamainos pradžioje apmokomas, kaip naudotis specialiosiomis priemonėmis. Šie trumpalaikiai kursai būtinai prieš pradedant patruliavimą. Kiekvienai Lietuvos šaulių rinkinei yra paskirtas vienas vasaros savaitgalis, todėl būvę Palangoje šauliai juokavo, kad bent tokiu keistu būdu – per šaulišką veiklą – šiemet pamatė jūrą. Tačiau darbas pirmiau visko. Dienos metu šauliai patruliuoja vieni, tiksliau sakant, turi galimybę bet kada išsikviesti policijos patrulį, o vakaro ir nakties metu patruliavimas vykdomas drauge. Pasak vyresniuoju vieną iš savaitgalių buvusio šaulio Vilmano Stankaus, didelių ir labai agresyvių nutikimų bent aptariamu savaitgaliu nebūta. „Kaip pastebėjau, žmonėms didelį įspūdį daro mūsų geltonos liemenės su užrašu „Šaulių sąjunga“. Dalis poilsiautojų taip iki galo ir

nesupranta, kas mes tokie esame. Užtenka įspėjimo ir reikalai susitvarko savaime“, – įspūdžiais dalijosi šaulys.

Pagrindinės šaulių užduotys yra patruliavimas pagrindinėje J. Basanavičiaus gatvėje ir paspirtukų, dviračių bei kitų greitaeigių transporto priemonių kontroliavimas, periodinis apsilankymas plažėje ir ant tilto. Paklaustas, kas nemaloniai nustebino, šaulys V. Stankus sakė, kad bene keisčiausia yra tai, kad Lietuvai esant nepriklausomai jau trečias dešimtmetis vis dar atsiranda tėvų, kurie auklėdami savo vaikus sugeba juos gąsdinti pareigūnais. „Šaulys ar policininkas su geltona liemene tiek vaikui, tiek suaugusiajam yra pirmasis gelbėtojas, gynėjas ir padėjėjas, o ne tas, kuriuo derėtų gąsdinti“, – apmaudo neslėpė šaulys. x

3

LŠS ŠTABE –
SVARBUS GYVYBES
GELBSTINTIS
ĮRENGINYS

Tekstas ir nuotraukos – Valdas Kilpys

Pagalba sunegalavusiam žmogui – tai esminė kiekvieno piliečio pareiga. Šaulys privalo būti pasirengęs bet kada suteikti pirmąją medicininę pagalbą, tačiau kartais pritrūksta tiek nedaug: žinių, ryžto, drąsos ar... defibriliatoriaus.

Pasak LŠS vado pavaduotojo ats. mjr. Židružo Šadausko, mintis apie šį gyvybes gelbstintį įrenginį sukosi jau seniai. LŠS štabas yra įsikūręs pačiame Kauno centre, Laisvės alėjoje, todėl defibriliatoriaus būtinumas yra neabejotinas. Čia vaikšto daug žmonių, vyksta gyvenimas ir tikimybė, kad kažkam prireiks pagalbos, iš tiesų didelė. Tiesą pasakius, panašių atvejų jau būta, todėl sprendimas įsigyti įrenginį nebuvo ilgai atidėliojamas.

Sulaukus finansinės paramos iš UAB „AbbVie“ kokybiško automatinio išorinio defibriliatoriaus įsigijimas neužtruko. Nupirktas tikrai kokybiškas įrenginys „tarnybą“ pradės nuo pirmosios dienos. LŠS štabo lokacija yra labai geroje vietoje, mat šioje Laisvės alėjos pusėje šių įrenginių praktiškai nėra. Artimiausias – gretimose gatvėse įsikūrusiame viešbutyje. Ats. mjr. Ž. Šadausko teigimu, organizacijos siekinys yra tas, kad kiekviename iš dešimties rinktinių štabų būtų po vieną defibriliatorių ir nutikus nelaimei žmonėms nekiltų dvejonų, kur bėgti ieškoti gyvybes gelbstinčio įrenginio. Glaudžiai bendradarbiaujant su Sveikatos apsaugos ministerija šis tikslas, regis, bus pasiektas.

Lietuvos šaulių sąjungą parėmusios farmacijos įmonės atstovas šaulys Mindaugas Atas, įteikdamas įrenginį, sakė, kad aktyvi šaulių veikla kovojant

su COVID-19 tapo paskutiniu veiksmu, lėmusiu sprendimą skirti paramą. „Šauliai ženkliai pagelbėjo žmonėms, valstybei, todėl skirdami paramą tvirtai esame įsitikinę, kad prisidedame prie tolesnių gerų, prasmingų šauliškų darbų vykdymo“, – sakė pats šauliškoje veikloje aktyviai dalyvaujantis M. Atas.

Automatinis išorinis defibriliatorius bus laikomas LŠS štabe, išorėje bus pritvirtinti visi reikiami informavimo apie jo buvimą ženklai, o įrenginio buvimo vietą jau dabar galima rasti specializuotuose tinklalapiuose. Kiekvienas LŠS štabo šaulys perėjo trumpą naudojimosi šiuo įrenginiu kursą ir yra pasirengęs suteikti pirmąją pagalbą. x

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGA IŠEIVIJOJE PAMINĖJO GEDULO IR VILTIES DIENĄ

Tekstas – Rasa Marganavičius,
Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės šaulė

2020 metų birželio 14 dieną, minint Gedulo ir vilties dieną, Lietuvos išeivijos šauliai Čikagoje prisijungė prie „Misija Sibiras“ organizuotos pasaulinės virtualios akcijos „Ištark, išgirk, išsaugok“.

Renginio organizatoriai – LR Generalinis konsulas Čikagoje kartu su pasaulio lietuvių centru Lemonte tą dieną sukvietė Čikagos lietuvius prie Tremtinių motinos ir Laisvės kovų vado A. R. Vanago paminklą Pasaulio lietuvių kiemelyje pagerbti tremtinius. Iškilmingas minėjimas pradėtas šaulių rikiuotės eitynėmis įnešant vėliavas. Į susirinkusius kreipėsi LR gen. konsulas M. Bekešius, JAV LB Lemonto apylinkės pirmininkė Violeta Valaitytė ir Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje vadas Julius Rūtenis Butkus. Jų kalbose buvo atkreipiamas dėmesys, kaip svarbu išsaugoti savo tautos istoriją, prisimenant tuos, kurie atidavė savo gyvybę už Lietuvą. Tremtinių atminimas buvo pagerbtas tylos minute. Prie paminklų buvo padėta vainikų. Ištremtųjų vardus ir likimus skaitė ir jų istorijas įgarsino Čikagos lietuvių bendruomenės nariai, skautų, šaulių, lietuvių fondo, pasaulio lietuvių centro, LR generalinio konsulato ir lietuvių bendruomenės atstovai. „Misija Sibiras“ akcija „Ištark, išgirk, išsaugok“ šiemet organizuojama jau penktąjį kartą. Nuoširdžiai dėkojame renginio organizatoriams ir linkime sėkmės tęsiant svarbią misiją. x

1–2. Išeivijos šauliai mini Gedulo ir Vilties dieną

2.

ŠVENTĖ „PILĖNŲ“ ŠAULIŲ STOVYKLOJE

Tekstas – LŠSI šaulė Irena Šalaviejiienė

Kiekvienais metais „Pilėnų“ šaulių stovykloje švenčiamos Joninės, paminima Lietuvos šaulių organizacijos įkūrimo ir šaulio diena. Organizatoriai nuoširdžiai kviečia visus išeivijoje esančius šaulius atvykti ir gamtos prieglobstyje puikiai praleisti laiką.

Prie paminklo šauliai Giedrius Bikulčius, Linas Orentas ir Ernestas Lukoševičius.

Tradiciškai į šventę susirinkdavo šauliai iš Čikagos, Kanados ir Detroito. Visuomet vykdavo didelė šventė su lietuviškais Joninių papročiais: šokiais, vainikų pynimu, šokinėjimu per laužą, pramogomis, užsiėmimais. Šauliai organizuodavo šaudymo varžybas. Nors kasmet renginyje dalyvaujančių šaulių mažėja, puiki atmosfera ir tradicija išliko.

Šiais metais šventėje dalyvavo ir šaulių iš Čikagos. Tai – Ernestas Lukoševičius ir Giedrius Bikulčius. Juos maloniai sutiko ir globojo „Švyturio“ jūrų šaulių kuopos šaulys Linas Orentas.

„Šaulių stovykla „Pilėnai“ – Mičigano valstija tiesiog maža dalelė Lietuvos, arba Lietuva yra visur, kur yra lietuvių. Buvo be galo smagu drauge paminėti LŠS įkūrimo jubiliejų, Šaulio dieną, pasidžiaugti nuostabią gamta, kuri labai primena Lietuvą, ir pasveikinti visus Jonus, Jones ir Janinas“, – renginio metu sakė E. Lukoševičius.

Stovykla „Pilėnai“ įkurta 1971 metais. Ją įkūrė senieji šauliai šauliškai ir lietuviškai veiklai vykdyti, lietuviųbę svetur puoselėti ir palaikyti. Be konkurencijos šioje stovykloje įkurdintas patriotiškiausias lietuviškas paminklas visame Mančesteryje (Manchester.MI) – paminklas žuvusiems už Lietuvą. Paminklas sudarytas iš piramidės su kario veidu ir Vyčio kryžiumi ant šalmo. Šonuose – Vyčio kryžius, Gediminaičių stulpai. Dešinėje pusėje apačioje įvardyti žymūs kovotojai už Lietuvos laisvę, tarp jų ir R. Kalanta, o kairėje – žinomi Lietuvos nepriklausomybės karų mūšiai. Visa piramidė karūnuota tradiciniu lietuvišku kryžiumi – saule, taip pat ji apsupta koplytstulpių ir vėliavų stulpų, kuriuose, stovyklai veikiant, stovyklautojai iškelia Lietuvos ir JAV vėliavas. Jas iškėlėme ir mes, išeivijos šauliai, susirinkę paminėti gražių datų. Paminklo idėjos autorius – buvęs ilgametis LŠST ir LŠSI vadas M. Abarius. „Pilėnų“ stovykla – ta vieta, kur tinka švęsti Rasas (Jonines) ir kitas lietuviškas šventes. x

6

Tekstas – Dovilė Pukertaitė
Nuotraukos – LŠS archyvas

Šiemet beveik 5 000 Lietuvos moksleivių vasaros atostogas leidžia Šaulių sąjungos organizuojamose vasaros stovyklose visoje Lietuvoje. Kasmet organizuojamose stovyklose siekiama ugdyti pilietišką, drausmingą, savarankišką ir fiziškai aktyvų, kūrybišką ir savimi pasitikintį jaunimą.

Lietuvos šaulių sąjungos jaunųjų šaulių stovyklose dalyvaujantis jaunimas turi galimybę geriau susipažinti su krašto apsaugos sistema, kitomis statutinėmis organizacijomis. Lietuvos kariuomenės krašto apsaugos savanorių pajėgų kariai, Generolo Jono Žemaičio karo akademijos kariūnai tradiciškai padeda organizacijai, dirba instruktoriais ir su jaunaisiais šauliais dalijasi savo patirtimi bei žiniomis.

Kiekvienas jaunas šaulys siekia įgyti aukščiausią – IV pakopą. Pradėjęs nuo I lipa pakopų laipteliais aukštyn ir kaupia savo jaunojo šaulio patirtį. Kokie jaunuolių lūkesčiai ir baimės šiemet, domėjomės Šiaulių, Tauragės ir Telšių jaunimo.

1. Matas Buivydas: „Suzinojau, kas sudaro kario, šaulio ekipuotę.“
2. Agnė Kulinskaitė: „Vadai visada pasiryžę ištieti pagalbos ranką.“
3. Vestina Blevaitė: „Pirmą kartą teko vadovauti.“
4. Saulė Stonytė: „Kai susidūriu su baime ir ją įveikiu – pasidaro smagu.“
5. Šarūnas Šulinskas: „Įdomu, kad instruktoriai dalijasi savo patirtimi.“

PAKOPA PO PAKOPOS

I PAKOPA

I pakopa – kandidatas į jaunuosius šaulius. Šio rengimo etapo metu jaunuolis supažindinamas su LŠS veikla, įgyja pagrindinių žinių, reikalingų būnant jaunuoju šauliu. Rengimas vyksta šaulių rinktinėje, kuriai kandidatas į jaunuosius šaulius nori būti priskirtas.

Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės organizuotoje I pakopos stovykloje dalyvavę **Agnė Kulinskaitė** ir **Matas Buivydas** papasakojo kuklius, bet pirmą kartą patirtus įspūdžius.

Ko labiausiai bijojai vykdamas (-a) į šią pakopinę stovyklą?

AGNĖ: labiausiai nerimavau dėl būrio vadų ir pirmos pakopos užduočių sudėtingumo.

MATAS: nerimavau dėl to, kad reikės būti tarp nepažįstamų žmonių.

Ar tavo baimės buvo pagrįstos?

1.

AGNĖ: galiu teigti, kad baimės nebuvo pagrįstos, vadai – puikūs, daug išmanantys ir visada pasiryžę ištieti pagalbos ranką, o užduotis galima įveikti turint noro ir dedant dėl to pastangas.

Iki šiol didžiausias nuotykis stovykloje? Veikla, sukėlusį didžiausią įspūdį?

AGNĖ: vienos veiklos, kaip sukėlusios didžiausią įspūdį, negaliu išskirti, tačiau vakarinės veiklos, tokios kaip rankšluosčių tinklinis, vakarai prie gitaros yra puikus laiko praleidimas.

Ką tau davė ši stovykla? Ar jauti, kad ji tave šiek tiek pakeitė?

AGNĖ: ši stovykla man suteikė ištvermės ir naujų įgūdžių, tvarkos laikymosi ir daugiau pasitikėjimo savimi.

MATAS: įgijau daugiau pasitikėjimo savimi, nebebijau bendrauti su naujais žmonėmis, sužinojau, kas sudaro kario, šaulio ekipuotę.

2.

Buvo daug smagių akimirų, kurios kelia šypseną ir dabar! Pirmas persikėlimas virve buvo tikrai įdomus ir naudingas.

3.

4.

II PAKOPA

Per mokslo metus įsisavinęs II pakopos mokymo medžiagą šaulių būreliuose arba kuopoje, kuriai priklauso jaunas šaulys, moksleivių vasaros atostogų metu dalyvauja II pakopos stovykloje, kurioje laiko žinių patikrinimo testą. Sėkmingai išlaikiusiam žinių patikrinimo testą jaunajam šauliui suteikiamas II pakopos baigimo sertifikatas ir tai liudijantis ženklas.

LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės jaunieji šauliai **Šarūnas Šulinskas**, **Saulė Stonytė** ir **Vestina Blevaitė** jau susipažinę su Šaulių sąjunga, tai jiems – antroji stovykla, bet įspūdžių ir savęs išbandymų taip pat netrūko. Kokie nauji iššūkiai kėlė daugiausia nerimo ir kokios patirties jie įgijo stovykloje?..

Ko labiausiai bijojai vykdamas (-a) į šią pakopinę stovyklą?

ŠARŪNAS: didelių baimių kaip ir neturėjau. Gal sužinojęs, kad eisime Vilko taką, šiek tiek ėmiau nerimauti, ar pasiseks jį įveikti. Sunkus dalykas yra topografija, ženklai, man sunku juos išmokyti, tad gal šiek tiek neramu ir dėl to, kaip pasiseks išlaikyti testą. Įdomu tai, kad paskaitas veda KASP instruktoriai, pasakoja daug ką iš savo patirties.

SAULĖ: labiausiai bijojau, kad bus daug iššūkių, kurių negalėsiu įveikti, pavyzdžiui, Vilko takas. Teorija – sudėtinga, kartais man, kaip penktokei, būna sudėtinga suprasti, todėl stengiuosi viską užsirašyti, mokausi vakarais, kad atsiminčiau ir kad galėčiau išlaikyti testus. Kai susiduriu su baime ir ją įveikiu – pasidaro smagu, atsiranda tiek daug pasitikėjimo savimi ir komanda.

5.

Iki šiol didžiausias nuotykis stovykloje? Veikla, sukėlusį didžiausią įspūdį?

ŠARŪNAS: didžiausią įspūdį paliko įveiktas Vilko takas. Taip pat nustebino, kad gerai atlikus šaudymo pratimus ir surinkus tinkamą taškų kiekį nebereikėjo daugiau laukti testo. Šaudymas sekasi, todėl puikiai pasirodžiau iš pirmo karto.

Ką tau davė ši stovykla? Ar jauti, kad ji tave šiek tiek pakeitė?

ŠARŪNAS: tapau geresniu vėliavininku, patobulinau įgūdžius, išmokau naujų dalykų, prisitaikyti prie naujų pokyčių. Rutina, mankšta, kėlimasis – man nėra problema. Saulė: įgijau daugiau ištvermės, nes savo gyvenime nedarau tokių dalykų, padidėjo ištvermė. Kritinėse situacijose sakau sau mintyse, kad nebijok, visur eik, būk drąsi, kai susiduriu su sunkumu taip pat nenuleidžiu rankų. Jaunųjų šaulių būrelyje įgijau daug patirčių, einame į žygius. Kai nebuvau jaunąja šaule, nebuvau susidūrusi su tokiais iššūkiais. Kai su būrelio vadove ėjome 20 ir daugiau kilometrų žygį, gal po 15 kilometrų pasidarė sunku, jau pavargau eiti, bet įveikiau – man buvo didelis iššūkis. Šioje stovykloje taip pat pasidariau ištvermingesnė, nebe taip bijau visokių dalykų. Susitvarkiau su baimėmis, labiau pasitikiu savimi.

VESTINA: šioje stovykloje pirmą kartą buvau skyriaus vade, pirmą kartą teko vadovauti. Skyriui vadovauti sugebu. Jeigu reikėtų būti būrio vade, manau, būtų dar sunku, nes daug atsakomybės, patikrinimas, raportas, oficialus bendravimas... Dar neturiu tokios patirties. Reikia užsitarnauti ir kitų jaunųjų šaulių pagarbą, kad jie klausytų, kad būtų komanda.

Buvo daug smagių akimirų, kurios kelia šypseną ir dabar! Pirmas persikėlimas virve buvo tikrai įdomus ir naudingas.

III PAKOPA

Sėkmingai pabaigęs III pakopą, kiekvienas jaunasis šaulys turi teisę dalyvauti LŠS štabo organizuojamuose lyderystės kursuose. Įsisavinęs III pakopos mokomąją medžiagą, jaunasis šaulys dalyvauja III pakopos vasaros stovykloje, kurioje laiko žinių ir įgūdžių patikrinimo testą. Sėkmingai išlaikiusiam žinių patikrinimo testą jaunajam šauliui suteikiamas III pakopos baigimo sertifikatas ir tai liudijantis ženklas. Pabaigus III pakopą ir lyderio kursą, suteikiama teisė po IV pakopos dalyvauti jaunojo šaulio instruktoriaus kurse.

Martynas Airošius ir **Monika Patricija Rubavičiūtė** šiemet bando įveikti priešpaskutinę – III jaunųjų šaulių ugdymo pakopą, kalbinti Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės jaunieji šauliai papasakojo, kad didžiausia jų baimė tiek nuėjus jaunųjų šaulių kelio yra neišlaikyti III pakopos testų.

Ko labiausiai bijojai vykdamas (-a) į šią pakopinę stovyklą?

MARTYNAS: vykdamas į šią stovyklą bijojau, kad esu jai per silpnas, nepasiruošęs. Per karantiną tikrai ne vieną paskaitą buvau primiršęs iš praėjusių mokymų. Taip pat gąsdino ir fizinio pasirengimo testas. Tačiau nuvykęs į stovyklą pamačiau, kad nėra taip baisu, buvo paskaitos, kurios priminė šiek tiek įvadinio kurso.

Praktika taip pat buvo įdomi, nors jų atsiskaitymas kėlė baimę. Paskaitos apie naujus dalykus irgi buvo labai įdomios.

MONIKA: vykdoma į pakopinę stovyklą labiausiai bijojau neišlaikyti III pakopos, bijojau, jog pritrūks drąsos įvairiose užduotyse.

Ar tavo baimės buvo pagrįstos?

MONIKA: mano baimės nebuvo pagrįstos, netgi pranokau savo lūkesčius.

Iki šiol didžiausias nuotykis stovykloje? Veikla, sukėlusį didžiausią įspūdį?

MARTYNAS: didžiausias nuotykis tikriausiai buvo motokroso pristatymas. Buvo galimybė susipažinti su motokroso sportu ir net pasivažinėti ant krosinių motociklų, aišku, patys nevažiavome, mus tik užsodino ant jų galų, bet jausmas ant jų lėkti buvo nepakartojamas.

MONIKA: buvo daug smagių akimirų, kurios kelia šypseną ir dabar! Pirmas persikėlimas virve buvo tikrai įdomus ir naudingas. Kiekviena veikla buvo savotiškai įdomi ir daranti įspūdį.

Ką tau davė ši stovykla? Ar jauti, kad ji tave šiek tiek pakeitė?

MARTYNAS: stovykla paliko daug įspūdžių, kurių niekada nepamiršiu, taip pat truputį sudrausmino, bet baisiai manęs nepakeitė.

MONIKA: ši stovykla man suteikė daugiau pasitikėjimo savimi ir savo jėgomis. Taip, manau, šiek tiek pakeitė. Tapau drausmingesnė. Išmokau dirbti komandoje, įgavau praktinių žinių! ×

1. Dešinėje – Monika Patricija Rubavičiūtė: „Pasitikėjimas savimi ir savo jėgomis išaugo.“
2. Martynas Airošius: „Karantinas nesutrukė įveikti užduoties.“

Tekstas – Dovilė Pukertaitė
Nuotraukos – Andrius Fioklinas

Vytauto Didžiojo karo muziejus – reikšmingus praeities relikтус saugantis, šiuolaikiškas parodas rengiantis, modernias edukacines programas organizuojantis ir į išskirtinius renginius kviečiantis muziejus, kitais metais švėsiantis savo 100-metį, jau beveik 5 metus daug dėmesio skiria išvažiuojamiesiems edukaciniams projektams, kurių metu vyksta į skirtingus Lietuvos miestus (mokyklas, stovyklas, kitas organizacijas) ir pristato Lietuvos valstybės bei karybos istoriją.

Nuo 2016 metų išvažiuojamieji projektai bei išskirtinės edukacinės programos pasiekia ir Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) jaunuosius šaulius vasaros stovyklų metu. LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios, Šuvalkijos šaulių 4-osios, Alfonso Smetonos šaulių 5-osios, Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios ir LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinių stovyklautojai, padedami muziejaus edukatorių, susipažįsta su skirtingomis istorinėmis temomis – nuo baltų bei LDK karių, jų ginkluočių, žymiausių mūšių ir karvedžių pristatymų iki šiuolaikinių NATO ginklų ir pasakojimų apie dabartinės kariuomenės misijas. Džiugu, kad Nemirsetoje, Bulavėnuose, Ariogaloje, Kaune, Rukloje, Smalininkuose, Radviliškyje,

Panevėžyje, Marijampolėje jaunuosius šaulius lankę edukatoriai visada noriai ir džiugiai pasakoja pergalingas praeities istorijas, tad šiame „Trimito“ numeryje ne veltui pokalbis su karo muziejaus edukatore, Edukacijos skyriaus vedėja Erika Kisieliūte apie tai, kokios edukacinės programos yra populiariausios, kokia jų svarba ir nauda jaunam piliečiui. >

Jaunieji šauliai pasirenę įgyti naujų žinių.

Kaip atsirenkate temas edukacinėms programoms? Kokia buvo pirmoji?

Temas edukacinėms programoms renkamės atsižvelgdami į labai daug dalykų: muziejaus specifiką, turimas ekspozicijas bei muziejines vertybes, istorinių įvykių minėjimus, lankytojų atsiliepimus ir pageidavimus bei dalyvių amžiaus grupes. Edukacija – labai kintanti sfera. Kiekvienais metais sulaukiame vis smalsesnių ir aktyvesnių edukacinių programų dalyvių, kurie neleidžia sustoti. Tad per penkerius metus išsiplėtė ne tik edukacinių programų temų gausa, bet ir forma. Pradėję nuo paprastų, senuosius laikus – Mindaugo, Vytauto ir kitų valdovų valdymo laikotarpius ir svarbiausius mūšius pristatančių programų, šiandien galime skaičiuoti per 20 temų, kuriose gausu informacijos ir apie baltų bei LDK karybą, svarbius XIX amžiaus sukilimus, Lietuvos Nepriklausomybės kovas, Lietuvos kariuomenę 1920–1940 metais, partizaninį pasipriešinimą, dabartinę Lietuvos kariuomenę bei NATO.

Kiek laiko kuriate edukacines programas? Koks tas kūrimo procesas?

Galima sakyti, kad muziejus šviečiamuoju, edukaciniu darbu užsiima nuo pat pirmos savo įkūrimo dienos, omenyje turiu patrauklias ir informatyvias ekspozicijas bei jose vedamas ekskursijas. Tačiau tai, ką dabar vadiname edukacinėmis programomis, kur plačiau yra pristatoma viena tema, dažnai pateikiama žaidybine forma, muziejuje prasidėjo apie 2000 metus. Be abejonės, per tiek metų daug kas keitėsi. Paprasti programos tapo įmantresnės, plėtėsi temos, o šiuo metu edukacinės programos neretai yra pagrįstos interaktyviomis (paliesti, pažinti, patirti) formomis ir informacinėmis technologijomis, kur muziejus kartu su partneriais kuria įvairius strateginius ar mokomuosius žaidimus bei programėles, kurie yra naudojami planšetiniais kompiuteriais. Džiaugiamės, kad šiuo metu turime beveik 30 planšetinių kompiuterių, keletą virtualiosios realybės akinų ir nemažai kitų interakcijų, kurios į muziejų traukia jaunąją kartą.

Apskritai kiekvienos edukacinės programos kūrimas yra nelengva užduotis, dažnai trunkanti keletą mėnesių ar ilgiau. Reikia ne tik pasirinkti aktualią temą, ją pritaikyti tikslinei amžiaus grupei, bet ir peržiūrėti muziejuje esančias muziejines vertybes, kurias būtų galima panaudoti programoje. Taip pat sukurti unikalią ir skirtingą formą: ar tai diskusija, protmūšis, ar stalo, strateginis žaidimas, ar orientacinė užduotis, ar programėlė planšetiniame kompiuteryje ir kt. Turint visus šiuos dalykus jau galima

kurti, eksperimentuoti, dalytis idėjomis su kolegomis ir taip sukurti geriausią edukacinį produktą.

Muziejus sulig kiekviena diena vis labiau modernėja, tampa patrauklesnis jaunimui. Ar pastebite daugiau visuomenės, mokyklų susidomėjimo? Galbūt pajutote didesnį lankomumą?

Iš tiesų mano išvardytos naujovės labai traukia jaunimą. Nereta grupė, o ypač mūsų lankomiausia grupė – moksleiviai, ateina į muziejų jau žinodami, kad nori įtraukiančių ir modernių edukacinių programų. Dauguma iš jų nustemba, kad muziejuje edukacinių programų metu gali naudotis savo ar muziejaus skirtais išmaniaisiais įrenginiais (planšetiniais kompiuteriais, telefonais, virtualiosios realybės akiniais) bei ten įdiegtais edukaciniais žaidimais.

Tokia patirtis ir užsiėmimai jiems atrodo savi, todėl smagiomis patirtimis jie pasidalija su bendraamžiais, kurie paskatina tėvus ar mokytojus taip pat atvykti pas mus. Tačiau ne vien IT principu paremti žaidimai juos traukia. Neretai tokio pat didelio susidomėjimo sulaukia programos, kuriose demonstruojame originalias muziejines vertybes: skirtingų laikotarpių ginkluotę, ekipuotę ar kitą techniką. Dalyviai, mūvēdami apsaugines pirštines, gali paliesti šiuos eksponatus, o kai kurias vertybes (dažnai rekonstruotas uniformas) – pasimatuoti. Visi šie dalykai augina susidomėjimą muziejumi, tad pastebime didesnį lankomumą, ypač pavasario ir rudenio mėnesiais, kai mokyklos planuoja savo edukacines išvykas.

Kuriomis edukacijomis labiausiai domisi moksleiviai? Kas juos nustebina?

Dažniau turinys ar ir pateikimo forma? Tikiu, ta forma, kuria informaciją gauna šiuolaikinis jaunimas, yra labai svarbi.

Daugiausia susidomėjimo yra tomis programomis, kuriose dalyviai gali kažką atlikti patys, dalyvauti žaidime ar kažką paliesti, išbandyti. Tai yra interaktyvios edukacinės programos. Aktyvus dalyvavimas, asmeninis patyrimas ir smagios emocijos šiuo metu yra viena iš esminių dalykų. Taip pat, kaip ir minėjau prieš tai, moksleivius traukia ir vis dar stebina šiuolaikinės technologijos, interaktyvūs žaidimai, todėl iš tiesų matome, jog dažnai įdomi programos forma būna bene svarbiau už turinį. Tačiau išlieka ir kita tendencija – kitiems yra įdomi viena ar kita tema arba, kitaip tariant, programos turinys. Neretai vien dėl kažkokios specifinės temos pas

mus atvyksta grupės iš mažiausių Lietuvos miestelių. Matydami tokias tendencijas, stengiamės, kad kiekviena tema būtų pristatoma skirtingai ir turėtų išskirtinę formą, o turinys būtų išpildomas kaip įmanoma geriau.

Kokios edukacijos labiausiai patinka moksleiviams, jauniems šauliams? Kurios jų yra populiariausios?

Jaunieji šauliai labiausiai domisi Lietuvos karybos istorija, todėl dažnai jų pageidaujamos temos sukasi apie įvairius mūšius ir ginkluotę, taip pat jie domisi aktyviomis, įtraukiančiomis programomis, kurios ugdo komandinio darbo įgūdžius. Turbūt populiariausia programa, kuri vyksta muziejaus ekspozicijose, galima įvardyti programą „Karinė operacija „Žinių bomba“, o stovyklų metu – „Kaip senovėje kariauta“, „Lietuvos Nepriklausomybės kovos“, „Karinė paslaptis“, „Šaltasis karas“, „Partizanų ginklai“ ir „Lietuva NATO gretose“.

Ar yra nepasiteisinusių edukacinių programų? Kodėl?

Tokių programų tikrai pasitaiko. Kartais tik sukūrus programą paaiškėja, jog ji nėra tokia patraukli, kaip atrodė iš pradžių. Tada stengiamės ją keisti, klausomės dalyvių patarimų ir sukuriame priimtina produktą. Taip pat būna, kad prieš penkerius metus kokia nors programa buvo labai populiari, bet prabėgus kuriam laikui tema ar forma tampa mažiau aktuali. Tai nutinka dėl pasikeitusių visuomenės poreikių ir naujų pažinimo formų atsiradimo. Tad edukacinė sritis visada yra labai banguota, stumianti edukatorius į naujas paieškas.

Ar sulaukiate klausimų, kurie nustebina?

Ekskursijų ir edukacinių programų metu dažnai tenka sulaukti įvairiausių klausimų. Vieni jų labai nuspėjami ir lengvai atsakomi, kiti gana gilūs ir sudėtingi. Sunku išskirti kurį nors vieną. Iš klausimų dažnai išsivysto įvairios diskusijos. Jaunimas, matydamas muziejines vertybes, ypač ginklus, dažnai randamus virtualiojoje aplinkoje, įvairiuose kompiuteriuose žaidimuose, mėgsta padiskutuoti apie juos. Neretai apie skirtingų ginklų privalumus ir trūkumus, kitas technines ginklų specifikacijas.

Kokios istorinės temos labiausiai domina šiuolaikinį jaunimą? Sukelia daugiausia klausimų ar nuostabos?

Turbūt daug susidomėjimo kelia tie dalykai, kuriuos aptaria arba iškelia šiandienė

Edukacija – labai kintanti sfera.

Kiekvienais metais sulaukiame vis smalsesnių ir aktyvesnių edukacinių programų dalyvių, kurie neleidžia sustoti.

visuomenė, įvairios medijos ar žiniasklaida. Jei tai buvo aptariama per žinias, laikraštyje ar žurnale, tikėtina, kad tos temos sulauks daug dėmesio. Lietuvos Vyriausybė kiekvienus metus skelbia kokio nors įvykio (mūšio, asmenybės ar kt.) metais, tad nenuostabu, jog ta tema yra išskirtinai minima mokyklose, įvairiuose renginiuose ar festivaliuose. Todėl ir jaunimas suklūsta bei parodo susidomėjimą tomis temomis, kurios yra „ant bangos“.

Be abejonės, visada išlieka ir klasikinių temų paklausa bei susidomėjimas. Turbūt kiekvieną jaunuolį domina, kaip atrodė viduramžių riteriai, kiek svėrė jų šarvai, kaip buvo naudojama artilerija arba kiek šūvių per minutę gali iššauti skirtingi šiuolaikiniai ginklai. Būtent mūsų pateikti atsakymai juos neretai nustebina, ypač mažuosius, nes šios temos jiems yra mažiau pažįstamos.

Gal pasitaikė koks linksmas nutikimas edukacijos metu?

Turbūt mano maloniausias ir gerąja prasme linksmiausias nutikimas buvo darželinukų teatralizuotas pasirodymas prieš edukacinę programą su šokiais ir dainomis. Edukacinės programos „Jaunasis karvedys“ metu mes turėjome kalbėti apie galingus LDK valdovus, iš specialių modelių statyti mūrines pilis ir ruoštis kovai su kryžiuočiais, tad prieš programą mažieji lankytojai nusprendė padainuoti apie meilę tėvynei, jos praeičiai ir sušokti smagų šokį. Tokie dalykai be galo pakelia nuotaiką ir parodo, jog jaunimas yra ugdomas suprasti, kad turime gerbti ir mylėti savo gimtinę ir ta meile dalytis su kitais.

Jaunimui taikote modernias priemones, jie turi galimybę interaktyviai mokytis istorijos, ar Jums, kaip istorikams, edukatoriams, tai palengvina darbą?

Interaktyvios edukacinės programos pagerina dalyvių įsitraukimą, padeda geriau susipažinti su tema, ją suprasti. Vėlgi, interaktyvūs dalykai nėra pagrįsti vien kompiuterinėmis technologijomis, tai programos, kuriose yra visko: ir kažką sužaisti, ir kažką paliesti, ir kažką išbandyti. Tad visų dalykų sintezė ir tinkamas pritaikymas kiekvienai amžiaus grupei palengvina pažinimo procesą ne tik dalyviams, bet ir edukatoriams.

Kokie plusai ir minusai interaktyvių edukacijų apie istoriją? Ar vien plusai?

Pagrindinis plusas – prisitaikymas prie jaunimui įprastų pažinimo formų irėjimas koja kojon su šiuolaikine visuomene, mokėjimas kalbėti jos kalba. Vėlgi, jei interaktyvių dalykų yra per daug arba jie neatitinka amžiaus grupės, tada programa išeina perkrauta arba nevykusi. Tada galime įžiūrėti ir kažkokių minusų. Atviras muziejus iš karto suteikia daugiau galimybių. Ar istorijos pasakojimas muziejuje nėra efektyvesnis? Kai moksleiviai mato eksponatus, yra muziejaus erdvėje?

Viskas priklauso nuo grupės ir užsiėmimo (pasakojimo). Ekspوناتai tikrai padeda pasakoti gerą, vaizdais ir potyriais papildytą pasakojimą, tačiau, jei edukacijos vyksta ne muziejuje, eksponatus vežamės kartu arba savo edukaciją konstruojame taip, kad ji būtų prasminga, efektyvi ir tinkama auditorijai.

Ar pritaikyti žinias, turinį sudėtinga išvykstamosioms edukacijoms? Kur jums patiems maloniau eduikuoti? Gal esate pastebėję, kur vaikai imliau klausosi?

Daugumą dalykų, temų ar formų įmanoma pritaikyti arba kažkaip pakeisti. Viskas priklauso nuo turimo laiko, patirties, numatomos grupės. Iš tiesų mūsų muziejuje dirbantiems edukatoriams patinka įvairovė. Šaltuoju sezonu puikiai dirbame muziejuje, įvairiuose renginiuose kituose miestuose, mokome mokyklose ir tai mums labai patinka. O vasaros laikotarpiu vykstame į stovyklas, dirbame festivaliuose, kareivinėse ir kt. Šios patirtys suteikia impulso, leidžia daugiau improvizuoti, būti aktyvesniems, pakeisti aplinką, todėl tai irgi labai malonūs dalykai. Turbūt bet kuriam žmogui, kuris mėgsta savo darbą, smagu dirbti įvairiapusiškai ir judėti į priekį. ×

Akies taiklumas išmėgintas šaudant lanku.

GRAŽVYDAS ZDANIČIUS: „ILGAINIUI, TIKIUOSI, KVAILŲ ŠEIMININKŲ MAŽĖS“

Tekstas – Valdas Kilpys
Nuotraukos – iš asmeninio archyvo

Šauliškos veiklos plėtra įgauna vis įvairesnių pavidalų. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai jau rimtai svarsto apie šaulių kinologų būrį. Taip jau sutapo, kad prie rinktinės prisijungė bent keli šauliai, kurie turi tarnybinius apmokytus šunis, todėl nedidelės kinologų grandies atsiradimas tikrai padėtų mūsų organizacijai talkinti Lietuvos policijai, Valstybės sienos apsaugos tarnybai ar net Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono kariams.

„Trimitas“ nusprendė pakalbinti vieną iš šios idėjos šalininkų, kuris pats turi ir profesionaliai dirba kinologijos srityje. Gražvydas Zdaničius dažnai šaulių pratybose matomas su savo keturkoju draugu.

Dalyvauju šauliškoje veikloje dvigubai – su augintiniu Aru.

Drąsiai galiu teigti, kad sąjunga man davė itin daug, nes buvau padauža, tad disciplina, žinios ir bendrai požiūris į gyvenimą susiformavo būtent per šaulius ir šauliuose.

Kada susiejai savo gyvenimą su šauliais?

Esu organizacijoje nuo vienuolikos metų. Pradėjau kaip jaunas šaulys ir taip jau trylika metų. Dabar jau dalyvauju šauliškoje veikloje dvigubai – su augintiniu Aru. Drąsiai galiu teigti, kad sąjunga man davė itin daug, nes buvau padauža, tad disciplina, žinios ir bendrai požiūris į gyvenimą susiformavo būtent per šaulius ir šauliuose.

Bandžiau pradėti tarnybą Vidaus reikalų ministerijos institucijose, tačiau sutrukdė sportinės traumos ir kažkaip natūraliai žvilgsnis kryo į šunis. Jau nuo vaikystės turėjau svajonę tapti kinologu. Dabar esu prisijungęs prie Baltijos kinologijos centro K-9 grupės ir tai tapo mano darbu. Šauliška veikla taip pat užima didelę dalį mano gyvenimo. Ypač tai pasijuto per COVID-19 pandemiją.

Kai žvelgiu į dabartinius tarnybinius šunis, beveik visuomet regiu belgų aviganius. Anksčiau dominavo vokiečių aviganiai. Ar egzistuoja „šunų mados“?

Pas mus mokykloje taip pat daugiausia *belgų*. Sunku pasakyti, kur čia tikroji tiesa, bet mados tikrai egzistuoja. Beje, mūsų klubo vadovas ir atvežė pirmuosius šios veislės šunis į Lietuvą, galima sakyti, išpopuliarino. Jie pasižymi didele ištverme, labai tinka pagal charakterį, tad viskas kaip ir gerai.

Pats esi vienas iš iniciatorių, kad po šauliška vėliava atsirastų ir kinologų padalinys. Ką būtų galima nuveikti tokį sukūrus?

Pirmiausia tai geras pagalbininkas patruliuojant mieste, per šventes. Taip pat šunys patikimai saugo įvairias teritorijas, jų perimetrus. Daug darbų galima nuveikti turint treniruotą augintinį. Tarkime, ne kartą dalyvavau pratybose su Aru, tad pasislėpti nuo gerai apmokyto šuns ir protingo kinologo nėra jokių galimybių. Kad ir per vertinamąsias pratybas buvo toks epizodas, kai „priešas“ mus vedžiojo už nosies: pašaudė ir pasislepia. Jei būtume turėję šunį, jie būtų surasti per keliolika minučių.

Siaučiant pandemijai mieste patruliuavau su šunimi. Visiems tai patinka, nes prieina, pakalbina, kita vertus, tai disciplinuoja linkusius pažeisti viešąją tvarką. Net labai. Ką jau kalbėti apie mūsų organizacijos patrauklumo didinimą. Jei atsirastų toks padalinys, žmonės tikrai atkreiptų dėmesį, dar labiau vertintų Šaulių sąjungą.

Koks yra idealus kinologas?

Pirmiausia, idealus turi būti šuo (*juokiasi*). Jį reikia išauklėti, apmokyti. Tai profesija, kuri reikalauja nuolatinio mokymosi. Privalai žinoti viską apie šunį, apie jo sveikatos būklę, tai begalinis žinių pildymas ir augintinio stebėjimas. Tad geras kinologas yra besimokantis, kantrus žmogus, mylintis gyvūnus.

Tiesa, reikia nuolat dalyvauti įvairiose varžybose. Mes su Aru visai neseniai klubo organizuotose varžybose bendrojo paklusnumo rungtyje užėmėme pirmąją vietą. Pasiekimas nedidelis, bet kol tai nutinka, reikia išlieti begalę prakaito. Mums tai didelis postūmis judėti į priekį. Tikiuosi, kad didžiosios pergalės dar laukia, nes ir mano šuo dar nėra pasiekęs brandos.

Ko sunkiausia išmokyti šunį?

Tai juodas darbas. Nuolatinis. Tam reikia daug kantrybės ir laiko. Tiek bendrasis paklusnumas, tiek specialieji dalykai (pėdsekystė, patruliavimas, sprogmenų paieška ir t. t.) pasiekiami tik nepaliaujamu triūsu. Tik šventėse viskas gražu, bet kol tai pasieki, turi daug ir ilgai dirbti.

Didžiausias klaidingas stereotipas apie kinologiją, kurį esi girdėjęs...

Ko gero, ta nesąmonė apie šunis narkomanus. Suprask, kad narkotikų ieškantys gyvūnai yra prie jų pripratinti. Net komentuoti nesinori. Šuo turi visai kitokį organizmą, net mažiausias narkotikų kiekis jiems žalingas. Paieška su šunimi yra grįsta žaidimu. Gyvūnas ieško savo žaislo arba žino, kad suradęs, ko ieškoma, tą žaislą gaus. Ir suranda, ką reikia, nes nori pašėlti.

Sutinki su posakiu, kad nėra kvailų šunų, yra tik tokie pat jų šeimininkai?

Šimtu procentų. Jei kas nutinka, praktiškai visuomet kaltas yra šeimininkas, kad neprižiūrėjo, nepasidomėjo, neįsigilino. Šuniui, kaip ir žmogui, reikalinga socializacija. Tu negali iš jo reikalauti kažko, jei nebūni su juo, nedirbi. Ir šiaip, kai renkiesi šunį, reikia gerai pagalvoti, ko tu nori iš savo augintinio.

Bendrai žvelgdamas į šią sritį Lietuvoje regiu didėjančią domėjimąsi, štai ir jūs kalbinate. Tad ilgainiui, tikiuosi, kvailų šeimininkų mažės. ×

8

Kiek matote uniformos dėvėjimo klaidų? Iki rugpjūčio 15 d. parašykite į LŠS „Facebook“ paskyrą žinutę, įvardinkite klaidas ir atidžiausiems pažadame šaulišku dovanų.

UNIFORMA – KIETAI ATRODYTI IR...

Tekstas – **Gabrielius E. Klimenka**

Ši tema radosi, kai uniformų patikroje pamačiau, kad vienas brolis šaulio ženklą prisisiuvo kairė pusėje, tačiau... ant pilvo. Paklaustas, kodėl ženklas ne vietoje, šaulys atsakė, kad taip pasirodė gražiau. Supratau, kad laikas pradėti šviestis ir šviesti.

Nebandykite to pakartoti namuose, šį triuką atlieka specialiai apmokytas šaulys.

Taigi uniforma pirmiausia skirta identifikuoti, kas toks stovi prieš tave. Dažną profesijos atstovą pagal ją atpažįstame: kariškį, policininką, mediką, pardavėją, moksleivį, skautą, „Caritas“ savanorį ir pan.

Išvydus „woodland“ marginimą turbūt dažnam šauliui suspurda širdis – savas! Kartais tenka nusivilti suvokus, kad prieš tave žvejys. Deja, kartais sutikęs savą imi gailėtis, kad ne žveją sutikai. Kalbu apie brolius ir seses, vilkinčius netvarkingą uniformą.

Žinoma, nenoriu ko nors kaltinti ar pirštu badyti, priežasčių gali būti begalė: niekas nepamokė; prieš tvirtinant antsiuvus nebuvo skaitytos dėvėjimo taisyklės; nėra supratimo, kaip ta uniforma vilkima; matė negerų pavyzdžių. Uniformos klausimas esmiškai svarbus. Juk, norime to ar nenorime, visuomenė pagal rūbą sutinka, o ar pagal protą palydi, čia kita kalba.

UNIFORMA KIETAI ATRODYTI IR NE TIK

Kai mokome naujokus uniformos dėvėjimo taisyklių, paprastai pradėdami nuo to, kad uniforma skirta identifikacijai ir, be visų kitų niuansų, „kietai“ atrodyti.

Žinoma, čia paprastai kyla juokas, tačiau tokią mintį išsakome ne dėl jo. Uniformos dėvėjimas yra mums suteikta garbė, tad ją ir turime dėvėti garbingai. Garbė yra ne tik maudymasis šlovės spinduliuose, bet ir pareigos bei atsakomybė. Galbūt tai, kad šaulys po priesaikos automatiškai įgyja teisę vilkėti uniformą, šį procesą šiek tiek suniveliuoja. Tačiau, jei žmogus niekad gyvenime nedėvėjo bent jau skautiškos uniformos, jis neturi įgūdžio ir supratimo, kaip ta uniforma vilkima. To meno dera mokytis.

Vladas Putvinskis-Pūtvis šauliams davė priesaką – šviestis. Į šią sąvoką galėtume įtalpinti ir uniformos dėvėjimo mokymąsi. Kiek tenka bendrauti su šauliais, kurie gerokai seniau už mane prisiekė tėvynei, susiduriu su paradoksu: retas kuris būna skaitęs (kartais net ir negirdėjęs) LŠS uniformos dėvėjimo aprašą. Jei jo nesi skaitęs, labai rekomenduoju. Rasi daug įdomių dalykų. Beje, apie atradimus nemeluojau, kaip sakoma, geriau vieną kartą perskaityti, nei šimtą kartų išgirsti. Taip jau yra, kad uniformos dėvėjimo taisyklės pas mus perduodamos žodine tradicija. Žodinė tradicija linkusi išsikreipti ir nutolti nuo rašytinių taisyklių. Taip ir atsiranda įvairūs neatitikimai, kuriuos derėtų taisyti. Nespoilinsiu, nes po to neskaitysit.

Taigi grįžkime prie kietumo temos. Kad ir kaip ten būtų, dalis pažįstamų mano, kad pats uniformos dėvėjimas pakankamas aktyvus kietas atrodyti. Tačiau čia atsiranda savi niuansai. Viena vertus, šaulys, dėvintis netvarkingą uniformą, atrodo prastai. Taip jis meta nevalos šešėlį tiek ant LŠS, tiek ant Lietuvos kariuomenės. Žmonės paprastai neskiria, kur šaulys, o kur – kariškis. Vienas iš LŠS tikslų – didinti visuomenės pasitikėjimą kariuomene, na, o mesdami nevalos šešėlį tikrai nesuteikiame garbės kariškiams. Na, bet gal apsieikime be dramatismo. Tačiau, kita vertus, tarkime, patruliuojant su policija, kai šaulys dėvi neaiškaus marginimo uniformą arba uniforma atrodo taip, lyg jis būtų ją metus maiše laikęs, irgi ne kas. Šiuo atveju svarbus ir psichologinis momentas. Jei prie pliečio prieina netvarkingai atrodantis pareigūno funkcijas atliekantis šaulys, apie rimtą požiūrį nelabai ir išeina kalbėti. Žodžiu, broli ir sese, kai vilkėsi uniformą, pažvelk į save veidrodyje, ar tikrai kietai atrodai. >

Šauly, nepamiršk, tvarkinga uniforma prideda bent 100 kietumo taškų. Būk kietas – dėvėk tvarkingą uniformą!

KELIOS DAŽNIAUSIOS KLAIDOS

Aptarkime kelias dažniausias uniformos dėvėjimo klaidas. Jos – labai paprastos. Visų klaidų neaptarinėsime, nes apie tai, ko gero, galima parašyti visą traktatą su vaizdingais pavyzdžiais:

Į batus sukištos kelnės – dažnas mano, kad taip yra kiekiau ir geriau, tačiau šauliai kelnes mūvi užleistas ant batų. Priežastis čia paprasta: einant per šlapią žolę ar lyjant lietui apsaugoma nuo vandens patekimo į batus. Patikrinta asmeniškai. Mano batai net per didžiausią liūtį, kiaurą parą braidant per balas, niekada nebuvo peršlapę, išskyrus vienintelį kartą, kai kelnės buvo sukištos į juos.

Kreivi antsiuvai – antsiuvų tvirtinimas yra subtilus menas, kur milimetrai gali sumažinti kietumo faktorių. Kartais bendrame fone bėdos nesimato, bet, žinoma, kiauless dėsnis suveiks ir koks fotografas tikrai padarys nuotrauką, kur viskas matysis kaip ant delno. Na žinoma, vienas kreivokas antsiuvas gal ir ne tragedija, tačiau kiek praktika rodo, jis retai kada būna vienas. Kreivas vienas, kiti taip pat būna kreivi. Pasitaiko, kad kai kurių antsiuvų trūksta, paprastai tai šaulio pareiginis antsiuvas. Na, nes juk ten nieko nepavaizduota, tai kam dar jį nešioti?

Civilio rūbų ir uniformos derinys – gal ir tinka miško glūdumoje, kur bent kilometro spinduliu nieko, išskyrus erkių, nerasi, tačiau mieste tokia mada netinkama. Paprastai civiliai atributai apsiri boja marškinėliais, spalvotais šalikais, skėčiais, prekybos centrų maišeliais arba raudonomis kurpinėmis su vienaaragiais. „Maximos“ maišelis „numušą“ kietumą bent penkiasdešimčia procentų.

Papuošalai – kiekvienas nori būti puošnus ir gražus, tad puošiasi ir dėvėdamas uniformą. Puošybos elementų esama įvairiausių: apyrankės, auskarai, ryškiai lakuoti nagai, įmantrios šukuosenos. Ypač įdomūs puošybos elementai yra prie uniformos tvirtinami papildomi antsiuvai ir ženkleliai. Tarkime, virš Lietuvos vėliavėlės užrašas „Lietuva“ (mes tarptautinėje misijoje?) arba medaliai, kurie šiaip prie lauko uniformos išvis nėra segami. Taip pat įdomus reiškinys karinių laipsnių segėjimas ant šaulio uniformos. Suprantu, turint reikalų su kariuomene kartais laipsnio parodymas duoda daug naudos, bet ar tikrai jį dera segėti dėvint šaulio uniformą? Klausimą palieku atvirą diskusijai.

Prasegtos arba prigrūstos kišenės – uniformos dėvėjimo apraše aiškiai sakoma, kad nevalia į kišenės dėti daiktų, kurie iškraipo jos formą. Na, bet ką daryti, kai turiu daug daiktų? Yra toks nuostabus išradimas, vadinamas kuprine. Kalbant apie prasegtas kišenes... Siūlau paeksperimentuoti: susiraskite dešimt atsitiktinių nuotraukų internete, kuriose būtų nusifotografavę šauliai, tarkime, prie kokio paminklo, svarbiausia, kad būtų eilute sustoję. Atidžiai patyrinėkite. Ko gero, nesumeluosiu, kad bent jau pusėje nuotraukų aptiksite šaulį prasegtomis kišenėmis. Dažnai po renginių su vienu broliu šauliu rungiamės, kas vienoje ar kitoje nuotraukoje aptiks daugiau uniformos dėvėjimo klaidų. Smagus ir akį lavinantis užsiėmimas.

Raišteliai – šaulio uniformoje egzistuoja dviejų rūšių raišteliai: kelnų apačioje ir ant batų. Jie – dažna problema. Kelnų apačia paprastai per silpnai suveržiama, tad raišteliai linkę išlysti lauk. Jų neturėtų matytis. Tai lengvai išsprendžiama tvirtai suveržiant kelnų apačią ir paslepiant raištelius viduje. Batų raištelių taip pat neturėtų matytis. Juos paprastai sukišame į batų vidų. Taip daroma dėl labai pragmatiškų priežasčių. Viena vertus, lakstant po mišką išlindę raišteliai gali kabintis už visokių šakelių, kita vertus, sukišti raišteliai pagelbės, jei batas netyčiomis atsiriš (deja, bet didžioji dalis suaugusiųjų nemoka tinkamai užsirišti batų), o juk ne laiku atsirišęs raištelis gali kainuoti koją rankos lūžį ar barščiais iš nosies. Vienu ar kitu atveju skauda.

Beretė – čia jau atskira kalba. Tai – šaulio uniformos dalis, kuri sulaukia begalės komentarų. Paprastai pelnytai. Kiekvienam kariui garbė nešioti beretę. Jis dėl jos sunkiai dirbo. Šaulys ją gauna tiesiog taip. Galbūt todėl pas mus pilna virėjų, prancūzų ir kitokių neaiškaus tipo berečių modelių. Kad beretė gražiai atrodytų, reikia padirbėti ją formuojant. Deja, panašu, kad dalis ją tiesiog užsidėjo.

Klaidų esama ir daugiau, tačiau dabar jų nebeaptarinėsime. Gal kada reikės temą pratęsti, pavyzdžiui, pakalbant apie tokius unikalius reiškinius kaip kitelio kišimas į kelnes arba tikrai ant striukės yra (ne)siuvas šaulio ženklas. Kaip jau minėta, nepatingėkime perskaityti uniformos dėvėjimo aprašą, ten daug visokių įdomybių rasite. Esminis dalykas, kas norėta pasakyti, – uniforma turi būti tvarkinga.

Simbolinė prasmė remiasi į išbandymą. Kariuomenėje norėdamas dėvėti beretę turi pereiti išbandymą, pavyzdžiui, Vilko taką.

Šauliai tokio išbandymo neturi, tačiau kiek tenka pabendrauti su atėjusiais į uniformų patikrą, ji prilyginama išbandymui.

KĄ DARYTI, KAD?..

Kaip jau minėta, tvarkingas uniformos dėvėjimas yra savotiškas menas, kurio dera mokytis. Mes Mato Šalčiaus mokomojoje kuopoje esame įsivedę tokią tvarką: šaulys po priesaikos išklauso įvadinę paskaitą apie uniformų dėvėjimo taisykles. Supažindinamas su tuo, kur turi būti antsiuvai, ką galima daryti dėvint uniformą ir ko negalima, aptariame viską nuo kojinių spalvos iki auskarų dydžio, nuo skėčių bei kapišonų iki rūkymo vietų ir valgymo viešose vietose. Toliau duodama laiko įsigyti uniformas. Įsigiję naujokai dalyvauja uniformų inspekcijoje, kur kiekvienas išsamiai apžiūrimas. Pasakoma, ką derėtų pataisyti, paaiškinami kiti dalykai. Jei nerandama kritinių klaidų, šauliui suteikiama teisė garbingai dėvėti uniformą.

Tokį procesą įsukome dėl dviejų priežasčių – praktinės ir simbolinės. Praktinė pusė leidžia kiekvieną naujoką išmokyti tinkamai dėvėti tvarkingą uniformą; šauliai gali kartu vyksti pirkti uniformą, paprastai visi vienas kitą apžiūri ir pataiso. Kai buvo pirmosios uniformų inspekcijos, visokių dalykų prisižiūrėdavome, o dabar kartais turi pagalmoti, prie ko prikišti. Tokie apmokymai suteikia bendrą supratimą ir pagarbą rūbui, kurį dėvi bei ugdo atsakomybę. Simbolinė prasmė remiasi į išbandymą. Kariuomenėje norėdamas dėvėti beretę turi pereiti išbandymą, pavyzdžiui, Vilko taką. Šauliai tokio išbandymo neturi, tačiau kiek tenka pabendrauti su atėjusiais į uniformų patikrą, ji prilyginama išbandymui. Lengvas jauduliukas, noras įgyti teisę dėvėti uniformą šauliui padeda labai rimtai vertinti uniformą.

Tokia vidinė kuopos tvarka duoda daug gerų vaisių. Auga karta, kuri atsakingai žvelgia į uniformas. Šauliai, kuriuos mokei, neretai pastebi, kad LŠS dažnas vilki labai netvarkingą uniformą. Jei kyla nepasitenkinimo dėl netvarkos, manau, tai geras ženklas. Pokyčius pastebi ir kitos kuopos. Kartą po šventinės rikiuotės kitos kuopos šaulys sako: „Pažiūri į rikiuotę ir gali maždaug 90 proc. tikslumu pasakyti, kuris yra iš mokomosios kuopos.“ Klausiu: „Kaip atpažįsti?“ Atsako: „Jie geriau už visus kitus atrodo.“

Taigi viliuosi, kad panašios praktikos taps tradicija ir kituose LŠS padaliniuose, o tada visi būsime gražūs ir atrodysime kietai.

P. S. Šauly, nepamiršk, tvarkinga uniforma prideda bent 100 kietumo taškų. Būk kietas – dėvėk tvarkingą uniformą! x

APIE „GERĄJĄ KINIJĄ“ IR NE TOKIĄ GERĄ RUSIJĄ

Tekstas – Valdas Kilpys

Kinija ir Rusija – dvi valstybės, kurių buvimas neišvengiamai veikia ne tik pasaulio, bet ir kasdienį mūsų buvimą. Tarptautinė prekyba, politiniai nesutarimai ir bendrystės, galiausiai konfrontacija ar atsargus bendradarbiavimas – šių klausimų, kalbant apie šias dvi valstybes, Lietuvai kyla nuolat, tačiau vieno tikslaus atsakymo nėra. Jei santykiai su Rusija maždaug aiškūs, Kinija reikalauja gerokai subtilesnio požiūrio.

The Economist 2019
www.economist.com

Jie ypač svarbūs mąstant apie mūsų šalies santykius su šiomis valstybėmis, mat kartais kiniškas drakonas iš esmės nelabai skiriasi nuo rusiškos meškos.

APIE PANAŠUMUS

Kinijos ir Rusijos lyginimas yra gana komplikotas dalykas dėl įvairiausių priežasčių: pirmiausia, tai nėra lygios pagal ekonominę galią valstybės. Kinija pagal BVP lenkia rytinę mūsų kaimynę kartais [tai atrodo pagal dydį pasaulio ekonomika], tačiau tam tikri sugretinimai visgi įmanomi. Jie ypač svarbūs mąstant apie mūsų šalies santykius su šiomis valstybėmis, mat kartais kiniškas drakonas iš esmės nelabai skiriasi nuo rusiškos meškos.

Lyderių klausimas. 2018-aisiais Kinijoje buvo paskelbta, kad prezidento Xi Jinpingo neberiboja kadencijų limitas. Iš esmės šis žmogus galės valdyti Kiniją iki mirties. Kitaip tariant, nepaisant to, kad Kinija save vadina liaudies demokratine respublika, demokratijos ten aiškiai mažėja.

64 metų Xi Jinpingo pravardė vietos internete sulaukia daug dėmesio ir net pravardžių: lyderis, tėtutis Xi, imperatorius ir Mikė Pūkuotukas. Vieniems Kinijos prezidentas yra tvirtas vadovas, o kitiems – tas, kuris sunaikino demokratiją. Kinai vėl grįžta prie seno įsitikinimo, jog lyderiai visada teisūs, o jų nepriekaištingas įvaizdis viešumoje ginamas visais įmanomais būdais. Net prievarta.

Rusijoje procesai beveik identiški. Šių metų liepą Rusijos Federacijoje vyko sunkiai nupasakojamas politinis įvykis, kuris nepavadintinas nei referendumu, nei rinkimais. Visą savaitę piliečiai balsavo už konstitucijos pataisas, kurių čia nevardysime. Šio renginio esmė – Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas „nusinulino“ jau poste išbūtas kadencijas ir dabar šią šalį gali valdyti praktiškai iki gyvenimo pabaigos.

Politinė santvarka. Tiek Kinija, tiek Rusija savo šaknimis remiasi į marksistinį-leninistinį pagrindą. Nors išoriškai žiūrint Rusija simuliuoja demokratinę valstybę, o Kinija sukūrė unikalią „kiniškąjį socializmą“, pagrindas lieka tas pats. Būtent dėl jo randasi tam tikros imperialistinės valdymo užmačios, noras plėsti savo valstybių įtakos zonas ir net teritorijas. Kinijoje – Honkongas, Tibetas. Rusijoje – Ukraina, Gruzija ir kt.

Militarizacija. 2018 metais į vandenį nuleistas pirmasis Kinijoje pagamintas lėktuvnešis. Šis 50 tūkst. tonų talpos lėktuvnešis buvo sukurtas pagal buvusios Sovietų Sąjungos lėktuvnešių „Kuznecov“ klasės dizainą. Šis faktas (lėktuvnešių statyba) visą Kinijos politiką kreipia nauja kryptimi: tai pretenzija į pasaulio valdymą. Kinų dėmesys gynybos politikai sparčiai didėja ir yra vienas iš Pekino politikos prioritetų. Pavyzdžiui, 2013 metais Kinijos gynybos biudžetas buvo 112,2 mlrd. JAV dolerių, 2014 metais – 131,57 mlrd., o

2015-aisiais siekė 141,45 mlrd. JAV dolerių. Kinija ginkluotės eksporto apimtimi aplenkė Vokietiją ir pateko tarp trijų daugiausia ginklų eksportuojančių šalių pasaulyje. Šiuo metu Kinija eksportuoja apie 5 proc. pasaulyje nuperkamų ginklų, pirmoje vietoje tebėra JAV su 31 proc., o nuo jos nedaug atsilieka Rusija – 27 proc. Rusijos siekis dominuoti pasaulyje nėra menkesnis, tačiau dėl ekonominių sunkumų tenka norus riboti. Putinas siuntė karo aviaciją į Siriją, šios šalies kariuomenė neabejotinai vykdė veiksmus okupuotoje Ukrainos dalyje, ypač aktyviai veikiama Centrinėje Afrikos Respublikoje. Ne mažesnės ambicijos ir dėl kariuomenės modernizavimo, tačiau ir vėl kiša koją milžiniško dydžio korupcija, netvarka ir technologinis atsilikimas. Tačiau periodiškai pasirodo žinių apie „analogų pasaulyje neturinčias karines technologijas“, kurios yra puikus indikatorius Kremliaus karinėms ambicijoms nusakyti.

APIE SKIRTUMUS

Kai išvardyta tiek daug panašumų, skirtumus dėti gerokai sunkiau. Bet jų, be abejonės, esama nemažai ir jie sudaro rimtą pagrindą permąstyti nusistovėjusius stereotipus. Jei panašumai daugiausia rėmėsi išoriniais valstybių požymiais, skirtumai yra labiau vidiniai, lemiantys skirtingą rusų ir kinų mentalitetą.

Istorija. Lyginti šių dviejų valstybių istorijas būtų tiesiog nesusipratimas. Pirmiausia, Rusija iki šiol neturi vieno istorinio naratyvo. Ši šalis blaškosi rinkdamasi istorines datas, kurias derėtų švęsti valstybiniu mastu. Vienintelis istorinis pasakojimas, kuris yra valstybiškai aprobuotas, – pergalė Antrajame pasauliniame kare. Tačiau ir ši data yra daugiaprasmė ir aiškiai nepakankama, kad sukurtų pasididžiavimo vertą valstybinį mitą.

Kinijos istorija siekia mažiausiai 3 tūkstantmečius prieš Kristų. Ji aiškiai skirstoma dinastijomis, aprėpia galingą kultūrą ir turi visai logiškus perėjimus nuo vieno laikotarpio prie kito. Net pastaroji maoistų sukelta „kultūrinė revoliucija“ santykinai gerai dera prie bendro istorinio konteksto. Kinai pelnytai didžiuojasi savo praeitimi ir tai yra neabejotinas jų stiprybės šaltinis.

Religija. Rusijos stačiatikių bažnyčia priklauso ortodoksų bažnyčių grupei. Tikėjimo istorijos gylis nekelia abejonų, tačiau dabartinės Rusijos stačiatikiams vadovaujantis Maskvos ir visos Rusios patriarchas Kirilas daugelio yra traktuojamas kaip ne itin dvasingas bažnyčios lyderis. Jo tiesioginės sąsajos su Kremliaus žmonėmis, gana dažnas turto, >

Vėlyvasis konfucianizmas ugdo pagarbos bet kokiai valdžiai ar autoritetui būtinumą, kolektyvo svarbumą individo atžvilgiu, todėl net stipriai tikintis kinas visuomet gerbs komunistinę valdžią ir vykdys jos nuostatas.

Įtakos ir kitų su tikėjimu nelabai derančių atributų demonstravimas vietos tikinčiųjų neįkvepia ir, bendrai tariant, religija Rusijos valstybingumo idėjos įtvirtinimui neturi tokios įtakos, kokią galėtų turėti.

Kinijos situacija yra diametraliai kitokia. Unikali. Nors oficialiai religija valstybiniame gyvenime, grįstame socialistine ideologija, yra draudžiama, šioje šalyje susiformavo sunkiai nupasakojamas ir europiečio protui beveik nesuvokiamas religijos ir valstybingumo santykis. Vyraujantis daosizmas persipina su konfucianizmo nuostatomis ir šį derinį gana sunku vadinti religija vakarietiška prasme. Tai veikiau giluminė kinų savivokos dalis, kuri iš esmės net neprieštarauja socializmo nuostatomis. Vėlyvasis konfucianizmas ugdo pagarbos bet kokiai valdžiai ar autoritetui būtinumą, kolektyvo svarbumą individo atžvilgiu, todėl net stipriai tikintis kinas visuomet gerbs komunistinę valdžią ir vykdys jos nuostatas.

Kietoji ir švelnioji galia. Tai bene svarbiausia, ką derėtų žinoti kiekvienam šauliui kalbant apie šias dvi šalis. Jei Rusija į šalį ateina su „purvinais batais“, Kinija tykiai įsliūkina su šypsena, dideliu kapšu pinigų ir besilankstydama. Tačiau abiejų šalių tikslas iš esmės vienodas: turėti sau palankią, staburo stokojančią valstybę. Tik vieniems tai padės dar labiau plėsti pasaulinę galią (kinams pirmiausia rūpi Klaipėdos uostas kaip vartai į pasaulį), o kitiems tai bus senų skolų suvedimas ir ambicijų patenkinimas.

VIETOJE PABAIGOS, ARBA KAIP NEPASIMAUTI ANT KINIŠKOJO DRAKONO PAGUNDŲ?

Kinijos ekonominis ir geopolitinis stiprėjimas, „kietos rankos“ politika ir disciplina žavi ne vieną vakarietį. Prognozės šiai šaliai taip pat nestokoja optimizmo. Kinų gebėjimas okupuoti valstybes be regimos okupacijos (paskolos, prieiga prie gamtos ar infrastruktūros objektų ir kita „švelniosios galios“ politika) itin regimas Vidurio Azijos, Afrikos valstybėse ir net Tolimuosiuose Rytuose Rusijoje. Tai iš tiesų kelia tam tikrą pavydą ir norą kartoti pasiekimus.

Natūralu, kad esant tam tikram Vakarų kultūros, politikos chaotiškumui daugelio akys krypta būtent į šią šalį. Pradedama abejoti demokratijos galimybėmis priešpriešinant Kinijos sėkmės modelį. Tačiau užmiršamas esminis demokratinių valstybių vystymosi pliusas: demokratinės valstybės turi, nors ir chaotišką, kartais ne tokį efektyvų, bet keitimosi mechanizmą. Rusija ir Kinija jo stokoja.

Vien žvelgiant į lyderių norą valdyti iki mirties darosi aišku, kad autokratinis valdymo modelis gali pradėti buksuoti. Krizė anksčiau ar vėliau ateina (Rusija jau stovi ant jos slenksčio) ir kiniškasis drakonas gali tiesiog nebepakilti. Šiaurės Korėjos nenusipėjamumas, juanio kurso kilimas ar svetimo kapitalo įsileidimas šiai šaliai gali tapti rimtu išbandymu. Ką jau kalbėti apie norą „suvirškinti“ Honkongą ar Taivaną.

Kol kas demokratiniai Vakarai (ir mes tarp jų) turi viltį, kad gebėjimas keistis ilgalaikiame periode suveiks geriau. x

BŪRIO VADO KOVOS KURSAS – PASKUTINIS KARINIŲ ŽINIŲ PATIKRINIMAS

Tekstas – Lina Vaitiekūnaitė
Nuotrauka – Eimantas Genys

Generolo Silvestro Žukausko poligone Pabradėje liepos 5–17 dienomis vyko Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos surengtos lauko taktikos pratybos – Būrio vado kovos kursas (BVKK), kuris yra karinio rengimo baigiamasis egzaminas. Šiais metais pirmą kartą pratybose kartu su IV kurso kariūnais dalyvavo III kursas ir Būrio vado kurso (BVK) klausytojai.

Pasala. Tylu taip, kad girdisi skrendantis uodas.

III kurso kariūnai yra pirmoji laida, šį egzaminą laikiusi metais anksčiau nei studijų pabaiga. Jame savo žinias parodė ir profesinės karo tarnybos kariai (BVK klausytojai), turintys aukštąjį išsilavinimą ir siekę tapti karininkais. Sėkmingai ji baigusiems suteiktas leitenanto laipsnis.

„Į kuprinę susidėjau tik BVKK pratyboms reikalingiausius daiktus, nes žinau – juos reikia nešiotis ant savo pečių visą laiką. Dabar kiekvienas gramas turi daug reikšmės, kaip ir kiekviena užduotis pratybų metu“, – sakė Būrio vado kurso BVK klausytojas vyr. eil. Justas Kuprys, prieš išvažiuodamas į pratybas.

Būsimi karininkai BVKK metu turėjo parodyti, kaip kiekvienas iš jų moka vadovauti būriui, skyriui, atlikti būrio vado pavaduotojo pareigas. Pratybų tikslas – įvertinti, kaip kariūnai ir BVK klausytojai įsisavino taktikos ir kitų karybos dalykų žinias mokymų metu ir geba jas taikyti praktiškai.

Paskutinę savaitę BVKK dalyvių taip pat laukė egzaminas LKA – teorinė pratybų dalis.

Tai – intensyvios ir nepertraukiamos pratybos, kurių metu vertinami kiekvieno individualūs gebėjimai planuoti ir vadovauti būriui, patiriant stresą ir nuovargį, artimomis tikram mūšiui sąlygomis. Taip pat vertinami ir kiti individualūs (komandiniai) veiksmai.

Vieną naktį buvęs būrio vadu krn. Povilas Masionis, duodamas ataskaitą, kalbėjo viso būrio vardu: „Viskas puikiai – komanda dirba. Tikrai, būrys nenuvylė. Atlikome pasalą ir įvykdėme užduotį. Džiaugiuosi visais ir tikiuosi, kad palaikysime šią kartelę ateityje.“ Po akimirkos jis ir už kitus dar priduria: „Šiltos lovos nelaukiu. Tiesiog reikia viską išgyventi, kaip priklauso. Šiek tiek esame pavargę, bet mes su tokiomis kliūtimis susidorojame.“

Dalyviai per jas vykdė žvalgybos, patruliavimo, puolimo ir gynybos, taikos rėmimo operacijų ir mūšio mieste užduotis. Jie buvo vertinami pagal einamas pareigas: būrio vado, jo pavaduotojo ir skyriaus vado. Būsimi karininkai, laikydami kvalifikacinį egzaminą, turėjo pasitelkti visus savo planavimo, vadovavimo, ginklo valdymo gebėjimus ir individualiuosius kario įgūdžius.

Pratybų vadovas mjr. Regimantas Balius per visas pratybas visiems patarė ir linkėjo: „Svarbiausia niekada nepasiduoti, kad ir kaip atrodytų viskas blogai ar neįveikiama. Visada karininką vedantis dalykas – niekada nepasiduoti!“ BVKK dalyviai ir siekia tapti karininkais.

IV kurso kariūnams, sėkmingai išlaikiusiems egzaminą BVKK ir baigusiems studijas Karo akademijoje, Simono Daukanto aikštėje suteikiamas pirmasis karininko – leitenanto – laipsnis. x

STOJANČIŲJŲ Į KARO AKADEMIJĄ LAUKIA PATRAUKLIOS IR KOKYBIŠKOS UNIVERSITETINĖS STUDIJOS

1.

12

Tekstas – Lina Vaitiekūnaitė

Susidomėję studijomis Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje jaunuoliai dažnai nustemba išgirdę, kad ją baigę jie įgis ne tik karinį laipsnį. Akademija yra vienintelė universitetinė aukštoji mokykla Lietuvoje, rengianti karininkus ir suteikianti jiems universitetinį bei karinį išsilavinimą. Įstojusiųjų į Karo akademiją laukia sėkmingai atnaujintos akademinės bakalauro studijos.

Karo akademijoje vykdomos studijų programos yra patrauklios Lietuvos jaunimui, nes atspindi šalies aktualijas, yra lygiavertės arba netgi pralenkia kitų universitetų programas. Kariūnams dėsto aukštos kvalifikacijos mokslo laipsnius turintys Lietuvos ir užsienio dėstytojai. Daugelis kviestinių dėstytojų ir lektorių yra pasaulyje pripažinti savo srities ekspertai ir profesionalai. Beveik trečdalis kiekvienos programos dalykų Akademijoje dėstoma anglų kalba, kuri jau yra tapusi privalomu reikalavimu šiuolaikiniam kariui.

Karininkų rengimui keliami aukšti reikalavimai lemia tai, kad studijų programų turinys nuolat stebimas ir atnaujinamas. Siekiant gerinti jų kokybę, nuolat tobulinamas visas studijų procesas.

Lietuvos karo akademijoje šiuo metu siūloma pasirinkti vieną iš trijų – Gynybos technologijų vadybos, Tarptautinių santykių, Nacionalinio saugumo ir gynybos – pirmosios pakopos studijų programų ir įgyti atitinkamai vadybos, politikos mokslų arba visuomenės saugumo krypties profesinių žinių ir praktinių įgūdžių. Ketverius metus trunkančios programos orientuotos į bendrąjį universitetinį išsilavinimą, kokybišką teorinį pasirengimą ir aukščiausio lygio profesinius gebėjimus. Jas baigusiems suteikiamas kvalifikacinis bakalauro laipsnis.

– Gynybos technologijų vadybos studijų programą baigę absolventai išmano šiuolaikinių ginkluotės technologijų ypatumus ir jų pritaikymo galimybes, logistikos ir transporto vadybos principus, kibernetinio saugumo grėsmes ir jų prevencijos mechanizmus.

– Tarptautinių santykių studijos suteikia žinių ir gebėjimą vertinti saugumo aplinką, veikti nenuspėjamų aplinkybių sąlygomis, suprasti gynybos politikos pokyčius.

– Nacionalinio saugumo ir gynybos programa orientuota į specialistus, išmanančius šiuolaikines visuomenės, valstybės saugumui kylančias grėsmes ir gebančius jas analizuoti bei suprasti prevencines jų užkardymo priemones.

Siekiant stiprinti studijų tarptautiškumą, Akademijoje nuolat vykdomi tarptautiniai studentų mainai, kariūnams suteikiama galimybė kaupti žinias ir patirtį kitų šalių aukštosiose mokyklose. Lietuvos karo akademija aktyviai dalyvauja „Erasmus+“ programos mainuose: kiekvienais metais

2.

į kitas aukštąsias mokyklas vyksta atrinkti kariūnai studijuoti, o dėstytojai – dėstyti ir tobulinti savo kvalifikaciją. Be to, kasmet Akademija pati sulaukia svečių, tiek studentų, tiek dėstytojų iš Prancūzijos, Čekijos, Austrijos, Švedijos, Latvijos, Lenkijos universitetų. Lietuvos karo akademijoje taip pat mokosi užsienio šalių karininkai iš Gruzijos, Ukrainos, Armėnijos, Kroatijos, Moldovos, Estijos ir Latvijos, kitų valstybių.

Kariūnai, studijuojantys gynybos technologijų vadybą, pareiškę norą įgyti krašto apsaugos sistemai reikalingą specialybę, po pirmojo semestro gali būti siunčiami studijuoti į kitas Lietuvos aukštąsias mokyklas specializuotis karinių jūrų ar karinių oro pajėgų srityse ir siekti karininko karjeros jose. Būsimi karinių jūrų pajėgų karininkai mokosi Lietuvos aukštojoje jūreivystės mokykloje ir baigia karinio rengimo programą Karinių jūrų pajėgų mokymo centre Klaipėdoje. Būsimi karinių oro pajėgų karininkai (pilotai bei inžinieriai) studijuoja Vilniaus Gedimino technikos universiteto Antano Gustaičio aviacijos institute. Lietuvos karo akademijoje vykdomos šiuolaikiniais mokymo metodais ir

moksliniais tyrimais grindžiamos studijos. Jų ir mokslinių tyrimų srityje Akademija bendradarbiauja tiek su Lietuvos, tiek su užsienio universitetais.

Studijas Lietuvos karo akademijoje kviečiame rinktis jaunuolius, kurie nori įgytas žinias ir įgūdžius taikyti tarnaudami Lietuvos kariuomenėje, taip pat NATO ir Europos Sąjungos jungtiniuose vienetuose. Akademijos studijų programos kokybe, populiarumu ir tarptautiškumu konkuruoja su kitų šalies universitetų programomis, nes čia įgytos žinios ir patirtis leidžia tobulėti ir toliau – jau tapus karininku ir įgijus aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Turėdami bakalauro laipsnį, karininkai galės rinktis magistrantūrą, o po jų – doktorantūros studijas taip pat Lietuvos karo akademijoje. x

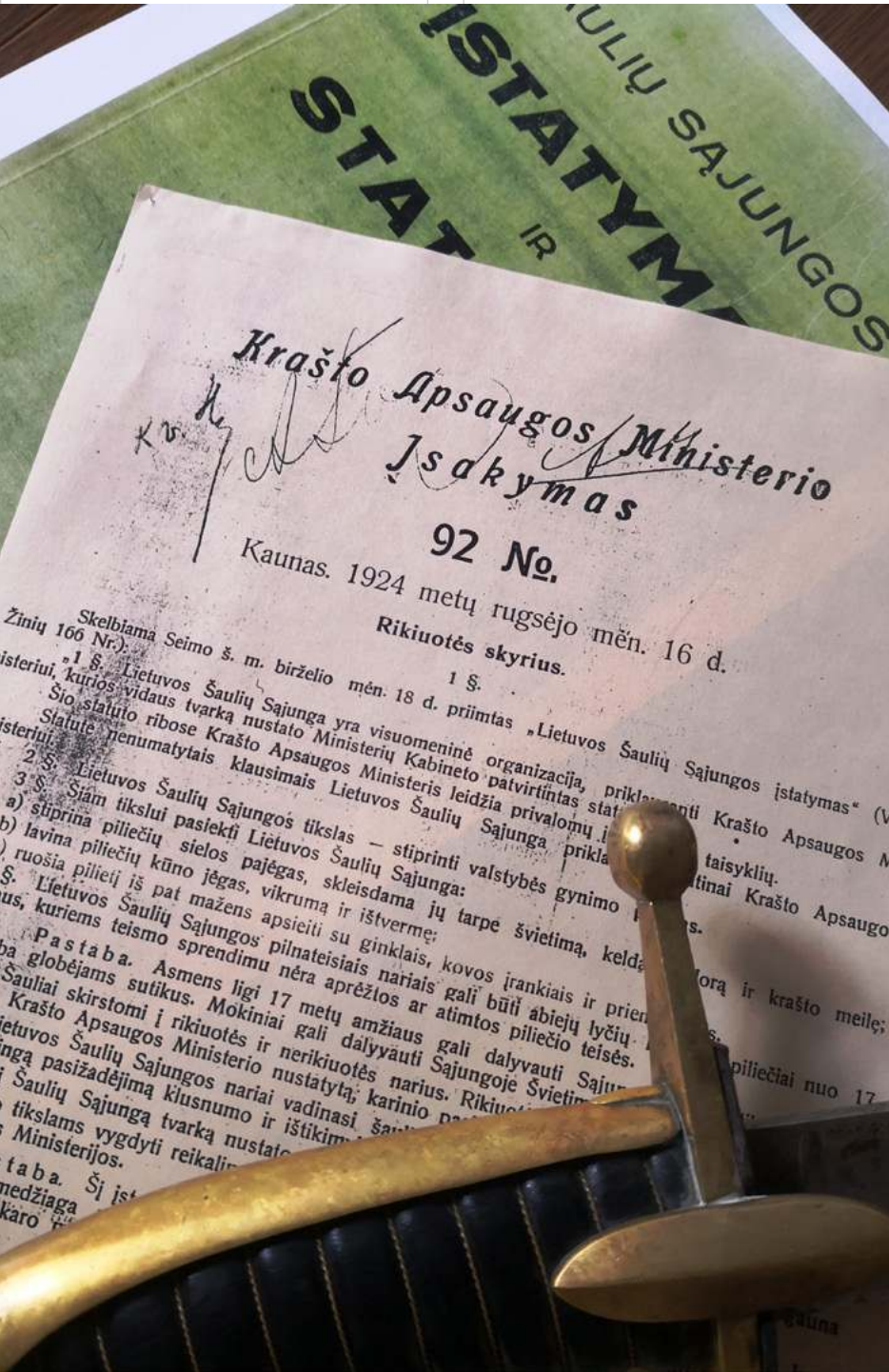
- 1. Vyksta paskaita.
- 2. Kariūnai šventinėje rikiuotėje.

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS TEISINIAI PAGRINDAI, I DALIS

Tekstas – Stasys Ignatavičius,
Vlado Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas

Kiekvieno įstatymo atsiradimą bei jo pasikeitimą lemia gyvenimo tikrovė, valstybės politikų išgirstas tautos balsas, subrandinta ir nuostatais įprasminta būtinybės idėja. Lietuvos šaulių sąjungos įkūrimą, kurio oficiali data laikoma 1919 metų birželio 27 diena (per Jonines švenčiame Šaulio dieną), nulėmė gerai mums žinoma „būti ar nebūti“ padėtis.

Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui teko patiemis gintis nuo kiekviename valsčiuje siautusių plėšikų ir įsibrovusių okupantų, kuriems sutramdyti besikurianti valstybė neturėjo pakankamai jėgų, todėl reikėjo visuomenei organizuotis ir tapti artimiausiu kariuomenės pagalbininku jos žūtibūtinėje kovoje dėl valstybės ir tautos laisvės. Ir tuo Lietuvos visuomenės organizatoriumi tapo Lietuvos šaulių sąjunga.

„Steigiamasis Seimas pilnai legalizuos mūsų Sąjungą, teiks jai paramos ir sudarys jai tokias sąlygas, kad ji galėtų visoj Lietuvoj plačiai išplėsti savo darbuotę.“

Gegužės mėnesio „Trimito“ numeryje žurnalo skaitytojai buvo supažindinti su 1920 metų Šaulių sąjungos paaiškinamuoju raštu Steigiamojo Seimo Krašto apsaugos komisijai dėl LŠS įstatymo projekto. Per gyvavimo šimtmetį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 6 Lietuvos šaulių sąjungos (LŠS) įstatymus (1921, 1924, 1935, 1997, 1999 ir 2009 m.). Žurnalo skaitytojams pateiksime kiekvieno LŠS įstatymo ir kitų šios organizacijos gyvavimui svarbių dokumentų priėmimą veikusias sąlygas ir aplinkybes.

Netrukus po Šaulių sąjungos įkūrimo, jau 1919 metų rugpjūčio 15 dieną, tuometis krašto apsaugos ministras Antanas Merkys patvirtino pirmuosius organizacijos įstatus. Lėmė tai, kad jaunai Lietuvos valstybei buvo reikalinga tokio tipo organizacija – kaip kariuomenės pagalbininkė. O kas lėmė, kad Sąjungai prireikė atskiro įstatymo? 1919 metų pabaigoje, išvijus iš Lietuvos teritorijos bolševikus ir bermontininkus, pristabdžius lenkų veržimąsi, Šaulių sąjungos Centro valdyboje imta kalbėti, kas bus, jeigu valdžia nuspręs uždrausti sukarintos šaulių organizacijos veiklą. Šių kalbų įvairių gandų pavidalu sklandė ir tarp eilinių šaulių. Krašto apsaugos ministerija siekė visapusiškai kontroliuoti visas ginkluotąsias pajėgas, tarp jų ir Šaulių sąjungą. Kaimyninėse valstybėse (Latvijoje, Estijoje, Suomijoje) tokio tipo organizacijos (kaip Šaulių sąjunga) buvo visiškai įsitraukusios į krašto apsaugos sistemą ir taip panaikino visuomeninį pagrindą bei užtikrino paklusnumą KA ministerijai. Šaulių sąjungos įkūrėjo Vlado Putvinskio idėja buvo kardinaliai priešinga ir jis šia idėja grindė visuomeniškumo prioritetais. Šaulių sąjungą jis matė kaip kariuomenės pagalbininkę, esančią šalia kariuomenės kaip tautos kariuomenė, o ne viena iš jos dalių. Šios priešpriešos ir lėmė politinę įtampą tarp organizacijos vadovybės ir KA ministerijos. Vykstant kovos veiksams (su bolševikais, bermontininkais ir lenkais), santykius tarp šaulių ir kariuomenės aštrino savavališki šaulių veiksmai (kariuomenės požiūriu) atliekant žvalgybą ir kovojant su priešais. Kariuomenės atstovai, įsiplieskus ginčams vienu ar kitu klausimu, šaulius nuginkluodavo ir uždrausdavo vykdyti karines operacijas. Taigi šauliams buvo būtinas aukštesnio lygio teisinis dokumentas negu 1919 metų rugpjūčio 15 dieną KA ministro patvirtinti organizacijos įstatai, kurių galia buvo ribota. Šį neapibrėžtumą galėjo išspręsti Vyriausybės potvarkis ar įstatymo priėmimas.

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad 1919–1920 metais pačioje organizacijoje nariai skirtingai žiūrėjo į savo ateities veiklą. Nemaža dalis šaulių organizaciją matė

kaip pusiau karinę-sportinę, išryškinant čekų „Sokol“ organizacijos pradą. Kiti šauliai siekė išlaikyti sukarintos organizacijos, kurią sudarytų civiliai, turintys ginklų ir mokantys jais naudotis, specifiką. Pirmasis kelias (karinės-sportinės organizacijos) šaulių vadovybės neviliojo, nes organizacija būtų praradusi savo išskirtinumą. Teisinės bazės reglamentavimas sustiprintų šaulių padėtį ir leidęs organizacijai drąsiau žiūrėti į ateities veiklą.

1920 metų gegužės 15 dieną darbą pradėjo Lietuvos Steigiamasis Seimas ir Šaulių sąjungos vadovybė stengėsi išnaudoti Seimo faktorių įtvirtinant organizacijos teisinę bazę. Birželio 27–29 dienomis įvykusiame antrajame LŠS atstovų suvažiavime, savo kalboje, sveikindamas Steigiamąjį Seimą, V. Putvinskis kalbėjo: „Steigiamasis Seimas pilnai legalizuos mūsų Sąjungą, teiks jai paramos ir sudarys jai tokias sąlygas, kad ji galėtų visoj Lietuvoj plačiai išplėsti savo darbuotę.“ LŠS Centro valdyba delegavo V. Putvinskį į Seimą sudarytą Krašto apsaugos komisiją, kurios darbe dalyvaudamas LŠS viršininkas (V. Putvinskis) sieks iškelti visuotinio žmonių apginklavimo klausimą. Deleguodama V. Putvinskį į Seimo komisiją, buvo išreikštas organizacijos siekis bendradarbiauti su Respublikos aukščiausiu valdymo organu iškeliant strateginį tikslą – visuotinio piliečių apmokymo naudotis ginklais reikalingumą.

Darbą pradėjęs Steigiamasis Seimas neskubėjo priimti LŠS veiklą įteisinančio ir reglamentuojančio įstatymo, nes buvo daugybė svarbesnių reikalų. Be to, ir Krašto apsaugos ministerija skeptiškai žiūrėjo į įstatymo reikalingumą. Padėtis tarp Šaulių sąjungos ir Lietuvos valdžios bei karinės vadovybės santykių ėmė kardinaliai keistis 1920 metų rugsėjo 22 dieną, kai prasidėjo platus Lenkijos puolimas. Būtent tada Steigiamasis Seimas išreiškė pasitikėjimą tuomet dar jaunai sukarintai organizacijai. Jau rugsėjo 27 dieną Seimo prezidiumas kreipėsi į tuometį Ministrą Pirmininką Kazį Grinį, reikalaudamas patvirtinti Šaulių sąjungos įstatus, pateikti svarstyti organizacijos įstatymo projektą, įsakyti kariuomenės daliniams netrukdyti veikti šaulių daliniams, skirti Šaulių sąjungai karinius instruktorius ir suteikti finansavimą. Tokia Seimo pozicija akivaizdžiai sustiprino Šaulių sąjungą ir kartu įpareigojo aktyviau prisidėti prie Lietuvos gynybos. Reikia paminėti ir tai, kad tą pačią dieną buvo įsteigtas Vyriausiasis Lietuvos gynyboje komitetas, kurio nariu tapo V. Putvinskis. Šiame komitete šauliams teko svarus vaidmuo, nes iš 10 jo narių 4 buvo LŠS nariai (be V. Putvinskio – Mykolas Sleževičius – komiteto pirmininkas, Mykolas Krupavičius – komiteto pirmininko pavaduotojas ir narys Petras Ruseckas). >

Šaulių sąjungos dokumentai.

Šaulių organizacija, gavusi tokį pasitikėjimą ir išskirtinius įgaliojimus, aktyviai dalyvavo kovos veiksmuose (buvo sudarytas Šaulių fronto štabas, kuriam vadovavo Matas Šalčius, ir 5 šaulių lauko štabai) ir šiose kovose įrodė savo reikalingumą Lietuvos valstybei.

Šaulių organizacija, gavusi tokį pasitikėjimą ir išskirtinius įgaliojimus, aktyviai dalyvavo kovos veiksmuose (buvo sudarytas Šaulių fronto štabas, kuriam vadovavo Matas Šalčius, ir 5 šaulių lauko štabai) ir šiose kovose įrodė savo reikalingumą Lietuvos valstybei. Pasibaigus kovoms, ir krašto apsaugos ministerija turėjo pripažinti šaulių indėlį ginant Lietuvą. Reikia paminėti, kad Nepriklausomybės kovose (mūšiuose su bolševikais, bermontininkais ir lenkais bei atkovoiant Klaipėdos kraštą) žuvo ar vėliau nuo sužeidimų mirė 67 šauliai, 146 šauliai buvo sužeisti, į nelaisvę pateko 161 šaulys, mirė nelaisvėje ar kalėjimuose 34 šauliai, Lenkijos kariuomenės karo lauko teismo nuosprendžiu sušaudyti 33 šauliai.

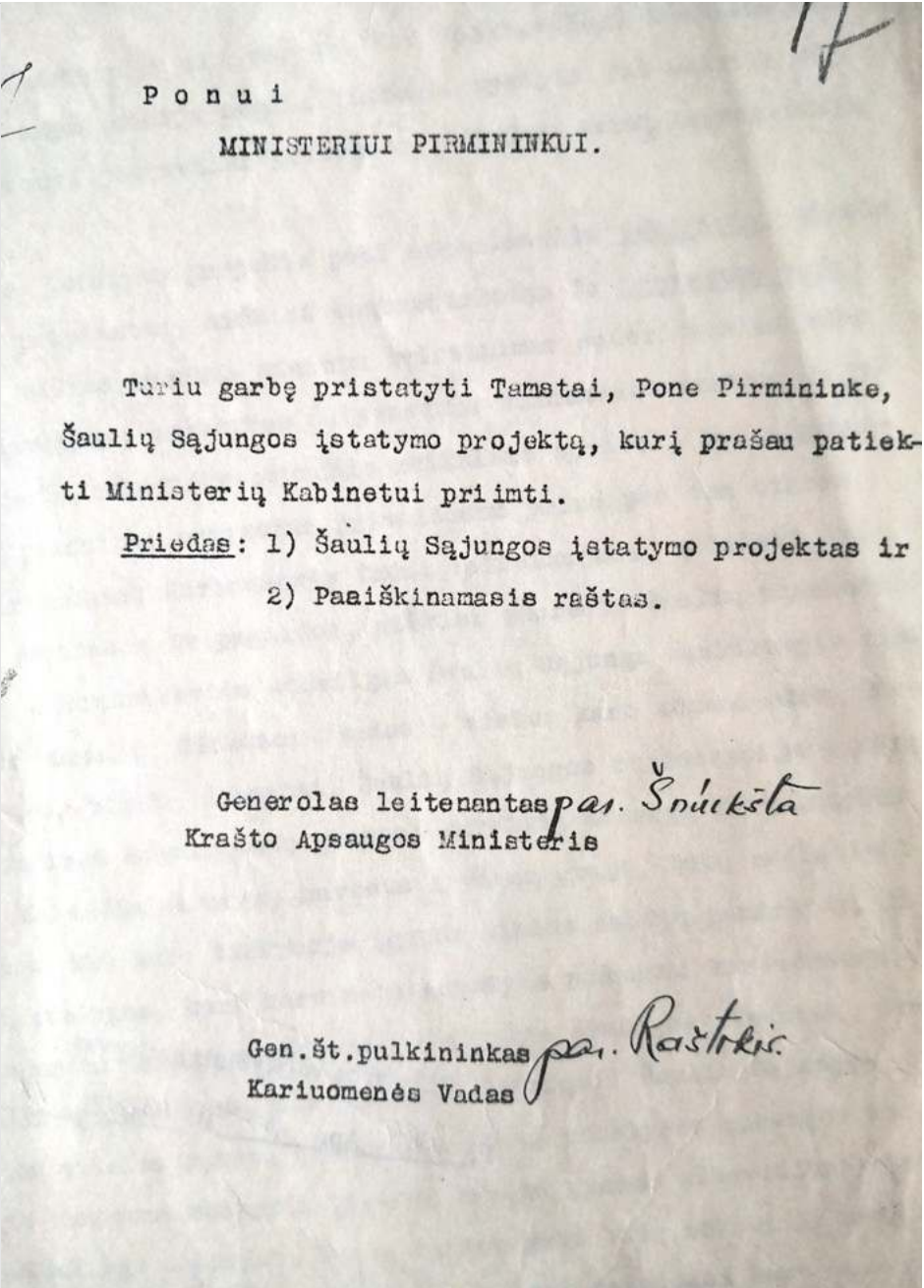
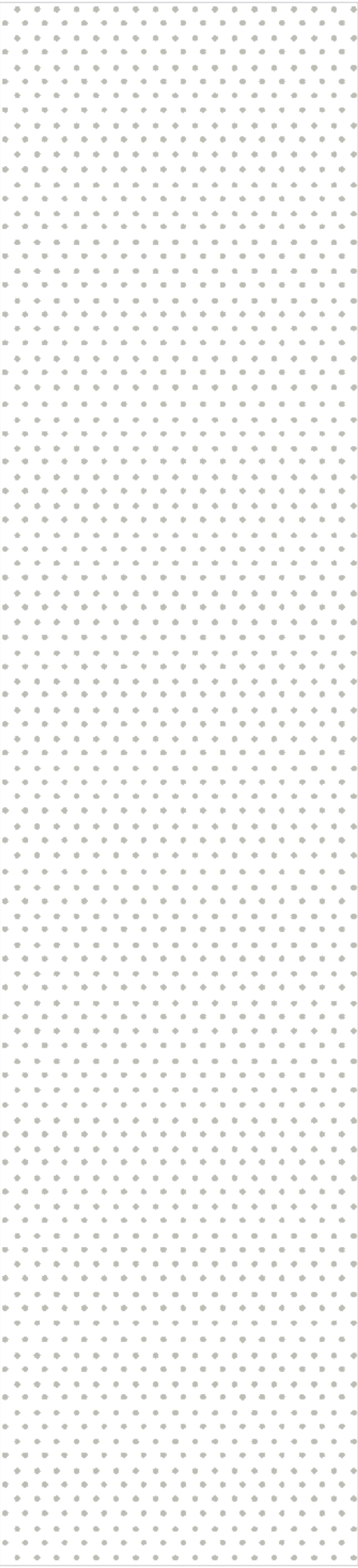
Šaulių sąjungos įstatymą Steigiamasis Seimas ėmėsi nagrinėti 1921 metų balandžio 20 dieną. Svarstymui jį pateikė šaulys Jonas Steponavičius (krikščionių demokratų frakcijos atstovas). Savo kalboje jis itin teigiamai įvertino šaulių veiklą Nepriklausomybės kovose, kad šauliai puikiai atliko visuomenės telkimo pasipriešinimo įsiveržėliams funkciją. Pagrįsdamas LŠS įstatymo reikalingumą, jis kaip pavyzdį pateikė Suomijos sukarintos organizacijos „Suojeluskunta“ veiklą ir patirtį. Seimo narys šaulys P. Ruseckas pateikė šveicarų pavyzdį: „Aš pabrėšiu šveicarų apsigynimo būdą. Ten kiekvienas pilietis, sulaukęs tam tikrų metų, dar jaunuoliu būdamas jau ima šautuvą, jau mokinasi šaudyti, jau mokinasi savo kraštą nuo grėšiančio pavojaus ginti.“ Tačiau diskusijose buvo priešingai manančių.

Tvirčiausios priešiškos pozicijos laikėsi Kazys Venclauskis (socialdemokratų frakcija), kuris šaulius pavadino „buožių baltąja gvardija“. Krikščionių demokratų atstovė Ona Muraškaitė-Račiukaitienė prieš sukarinimą ir karinę veiklą. Dėl savarankiškos LŠS veiklos kiek kritiškai pasisakė tuometis krašto apsaugos ministras Jonas Šimkus ir gen. Jonas Galvydis – Bykauskas. Tačiau po ilgų diskusijų, aptarinėjimų ir projekto pataisų (aktyviausiai ir dažniausiai LŠS įstatymo svarstymuose, teikdamas vertingus pataisymus ir redakcinio pobūdžio pataisas, pasižymėjo Kazys Škirpa) pirmasis Lietuvos šaulių sąjungos įstatymas buvo priimtas 1921 metų liepos 7 dieną.

Liepos mėnesio „Trimite“ įstatymo priėmimą pabrėžė kaip atmintina dieną visiems šauliams, ir šis įstatymas suteikia naujų galimybių ne tik organizacijos nariams, bet ir Lietuvai. 1921 metų rugpjūčio 23 dieną buvo priimti „Lietuvos šaulių sąjungos karinės organizacijos dėsniai“, kurie reglamentavo Šaulių sąjungos ir Krašto apsaugos ministerijos administracinius ryšius bei karinę organizacijos veiklą, apibrėžė

organizacijos valdymą per KAM paskirtą vyriausiąjį Šaulių sąjungos karo instruktorių (vėliau – viršininką – aut. past.) ir šaulių ginklų laikymą, registravimą ir t. t. 1922 metų pabaigoje KA ministerijoje imta kalbėti apie Šaulių sąjungos įstatymo trūkumus ir galvoti apie jau naujo Šaulių sąjungos įstatymo projektą. KA viceministras kpt. Juozas Papečkys teigė, kad valstybėje negali būti dviejų karinių pajėgų. Ministerijos ir kai kurių Seimo narių nuomone, Sąjunga turi būti pavaldi krašto apsaugos ministrui ir vadovautis tik jo vieno instrukcijomis ir nurodymais, kurie koordinuojami per ministro paskirtą LŠS viršininką. Tačiau LŠS viršininko sprendimai šaulių dažnai būdavo kritikuojami ir netgi nevykdomi. Tai ir sukėlė ministerijoje naujojo LŠS įstatymo, kuriame būtų daugiau apibrėžimų ir patikslinimų, mintį. 1922 metų pabaigoje buvo sudaryta Darbo grupė įstatymo projektui rengti. Į Darbo grupės sudėtį buvo įtraukti ir du LŠS atstovai – tuometis LŠS Centro valdybos pirmininkas V. Putvinskis ir jo pavaduotojas Mikas Mikelkevičius. Projekte buvo numatyti trys svarbūs pakeitimai: 1. Aiškiai nurodyti organizacijos pavaldumą krašto apsaugos ministerijai; 2. KA ministerijos kontrolę visiems LŠS ginklams ir 3. Šauliams nustatymas trumpesnis privalomosios karinės tarnybos laikas.

Šio įstatymo priėmimas užsitęsė iki 1924 metų. Per šį laiką V. Putvinskis pasitraukė iš LŠS Centro valdybos pirmininko pareigų (dėl nesutarimų su KA ministro paskirtu LŠS viršininku kpt. Pranu Klimaičiu) ir LŠS CV pirmininku 1923 metų lapkričio 15–18 dienomis įvykusiame LŠS dalinių atstovų suvažiavime buvo išrinktas prof. Vincas Krėvė-Mickevičius. Beje, tame suvažiavime dalinių atstovai pritarė įstatymo projektui be pastabų, tad KA ministerija turėjo daugiau galios kontroliuoti įstatymo priėmimą. Įstatymo projektas Seime pradėtas svarstyti 1923 metų lapkričio 6 dieną, dar prieš LŠS suvažiavimą. Per pirmąjį svarstymą buvo nutarta klausimą atidėti ir palaukti LŠS suvažiavimo išvadų dėl projekto. Suvažiavimui pritarus projektui, tų metų lapkričio ir gruodžio mėn. Seime posėdžiuose dar 4 kartus vyko projekto aptarimai, kuriuose aktyviausiai buvo ginamos LŠS ir KAM pozicijos. 1924 metų birželio 18 dieną Lietuvos Respublikos Seimas priėmė naują Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo redakciją, kurioje buvo įtvirtinta nuostata, pažyminti, kad Sąjunga išimtinai priklauso krašto apsaugos ministrui, karybos klausimais organizacija pateko į kariuomenės štabo Mobilizacijos skyriaus atsakomybės sritį ir Sąjungos valdymo saitai buvo perduoti Karo apygardų (vėliau – Pėstininkų divizijų) viršininkams, tačiau pagrindinis Sąjungos valdymo vairs išliko LŠS suvažiavime renkamo Centro valdybos pirmininko rankose.

1921 ir 1924 metais Seime priimti įstatymai ne tik suformulavo išskirtinę LŠS teisinę padėtį, palyginus su kitomis paramilitarinėmis regiono organizacijomis, bet ir įtvirtino dualistinę LŠS valdymo sistemą. Šauliams buvo išsaugotos galimybės dalyvauti savo organizacijos valdyme, renkant didžiąją dalį valdymo institucijų, ir turėti valstybinį finansavimą, o valstybė galėjo turėti įtakos organizacijos valdyme per KAM skiriamą viršininką. x

Prašymas Ministrui dėl Šaulių sąjungos įstatymo projekto.

1.

- 1. Militarinės tatuiruotės pavyzdys.
- 2. Tatuiruotė kaip gyvenimo įvykių sąrašas.
- 3. Jūrinės tatuiruotės pavyzdys.
- 4. Kūno piešinys kaip vertybių deklaracija.

14

Tekstas – Valdas Kilpys

„Trimitas“ tęsia publikacijų seriją apie tatuiruotes. Šiame straipsnyje įdėmiau pažvelgsime į tatuiruočių plitimą Europoje, jų kilmės priežastis.

TATUIRUOTĖS.

PRIEŽASTYS, DABARTIS IR ŠIEK TIEK PSICHOLOGIJOS.

III DALIS

2.

© rossparry.co.uk

3.

4.

TATUIRUOČIŲ ISTORIJA EUROPOJE

Antikos pasaulyje tatuiruotes dažniausiai naudojo vergams ir nusikaltėliams pažymėti. Šave gerbiantis patricijus niekuomet neleidavo daryti savo kūno pirmiausia dėl šitos priežasties. Senovės Graikijos kultūrinės nuostatos nepripažino įvairių kūno tobulinimo technikų, mat buvo manoma, kad dievų sukurtas kūnas savaime yra tobulas.

Visai kitas požiūris vyravo barbarų pasaulyje, kur tatuiravimasis buvo paplitęs, nes apie tai užsimenama istoriniuose šaltiniuose. Kokios tai buvo tatuiruotės ir kam jos buvo naudojamos, žinių neišliko, tačiau galima spėti, kad dažniausiai tradiciškai kūno tobulinimo reikalais užsiimdavo karių ir žynių luomai.

Vėl su kūno tobulinimo technikomis europiečiai susidūrė prasidėjus Naujojo pasaulio kolonizacijai. Amerikos indėnų tatuiruočių gausa ir sudėtingumas kolonizatoriams sukėlė tikrą šoką. Kita vertus, anuomečiai mokslininkai vėl atkreipė dėmesį į tuos Europos laikus (dažniausiai būtent vėlyvąjį Romos imperijos tarpsnį), kai čia gyveno gentys, kurios neturėjo daug rūbų ir jų atstovai buvo tatuiruoti. Pirmiausia prisiminti škotų protėviai piktai ir bretonai. Radosi net pavienių bandymų lyginti šias europiečių gentis su indėnais, bet tai buvo daugiau profaniški svarstymai nei rimtos mokslinės studijos.

Pirmosios istorinį pagrindą turinčios graviūros ir piešiniai atsirado tik XVI amžiuje ir priklauso Theodoro de Bry plunksnai. Jis perpiešė, tiksliau sakant, padarė graviūras iš pačių kolonizatorių padarytų piešinių. Šios graviūros atsirado vienoje iš populiarių tuomečių enciklopedijų ir buvo išspaudutos akimirksniu. Šiame leidinyje buvo vaizduojami ir bretonai su piktais. Renesanso laikotarpiu tatuiruotė pirmiausia reiškė barbarišką žmogaus kultą, o riba tarp netatuiruotos civilizuotos ir europietiškos sąmonės ir barbariško pasaulio neabejotinai egzistavo.

Turguose ir mugėse ypač populiarios buvo istorijos, kur pasakojama, kad vienas ar kitas asmuo buvo pagrobtas laukinių genčių ir prievarta tatuiruotas. Po truputį radosi ir profesionalių tatuiruotojų, kurie su visa manta keliaudavo iš miesto į miestą darydami tatuiruotes pirmiausia neramios sielos žmonėms: jūrininkams, avantiūristams ir nusikaltėliams.

XIX amžiuje tatuiruotė Europoje tapo įvairių subkultūrų atpažinimo ženklu. Bene sparčiausiai ji plito tarp jūrininkų ir karių. >

Faktas nepaneigiamas: XXI amžius tapo tatuiravimosi atgimimo laikotarpiu ir tai, kas anksčiau buvo traktuojama kaip priklausymo tam tikroms grupėms ženklų (žyniai, kariai, jūrininkai ir t. t.), dabar tapo vos ne mados atitikmeniu.

TATUIRUOTA DABARTIS

Baigiant straipsnių ciklą visada būtina padaryti tam tikrų apibendrinimų. Žvelgiant iš dabarties pozicijų būtų sunku identifikuoti vieną pagrindinį kūno tobulinimo arba žymėjimo motyvą. Tačiau faktas nepaneigiamas: XXI amžius tapo tatuiravimosi atgimimo laikotarpiu ir tai, kas anksčiau buvo traktuojama kaip priklausymo tam tikroms grupėms ženklų (žyniai, kariai, jūrininkai ir t. t.), dabar tapo vos ne mados atitikmeniu. Tatuiruotas žmogus nebelaikomas „nenormaliu“. Tačiau visgi tam tikrų motyvų, kurie verčia žmones tobulinti kūną, esama. Kiekvienas tatuiruotasis [o tokių mūsų organizacijoje nestinga] gali paieškoti sau tinkamo.

a) Mada. Būti tatuiruotam dabar reiškia būti madingam. Kino žvaigždės, sportininkai arba tiesiog visa pramogų kultūra daro nemenką įtaką jauniems žmonėms ir paskatina juos pasidaryti tatuiruotę. Moterų tatuiruotės jau stoja į vieną gretą su makiažo darymu, plaukų dažymu ar tiesiog dietos laikymusi. Seksualinis motyvas taip pat yra svarbus.

b) Unikalumo siekis. Tatuiruotė asmenį padaro unikalų. Jauniems žmonėms tai ypač svarbu. Kūno keitimas tampa būdu išsiskirti iš minios. Dažnas pikantiškiau apsirengęs asmuo būna dar ir tatuiruotas.

c) Noras aplinkiniams parodyti, kad esi drąsus. Šis motyvas koreliuoja su noru būti unikaliu, tačiau labiau tinka vyrams. Tatuiruotės darymas sukelia skausmą ir būdamas apsipaišęs aplinkiniams deklaruoji – aš esu kietas, drąsus ir galiu ištvirti skausmą.

d) Priklausymas grupei, bendruomenei. Tarp šalių ypač populiarius Vyčio ženklas. Natūralu, kad taip siekiama parodyti, jog asmuo yra patriotas ir priklauso tokio tipo organizacijai ar kariuomenei.

e) Specialių gyvenimo įvykių atpasakojimas. Pasidaręs žymą kūne ją nešiojantis asmuo tarsi kasdien sudabartina, prisimena konkretų įvykį. Ką jau kalbėti apie galimybes pasipuikuoti, papasakoti aplinkiniams apie tos ar kitos tatuiruotės simbolinę atsiradimo reikšmę.

f) Protesto idėjos išraiška. Šis motyvas dažnai tatuiruotis paskatina paauglius. Tam tikru amžiaus laikotarpiu jie linkę maištauti, tad šis noras dažnai išsipildo tatuiruotės pavidalu.

g) Fizinė arba psichologinė priklausomybė. Gana dažnai pasitaikantis motyvas, kai vienas bandymas sukelia kitą ir tai pasidaro priklausomybe. Panašiai nutinka ir su noru dar kartą pajusti skausmą. Netatuiruotos kūno vietos tampa dar nenuspalvintos drobės atitikmeniu.

h) Seksualinis motyvas. Moterų noras akcentuoti vieną ar kitą kūno dalį arba „padovanoti“ mylimajam šiaip jau nuo visų slepiamą kūno piešinį – labai dažnas atvejis. Vyrams šis motyvas yra sietinas ir su noru būti išskirtiniam tik akcentuojant seksualinę galią.

Paskutinis motyvas labai specifinis – pasitaiko, kad žmonės negali rišliai paaiškinti, kodėl jiems reikalinga tatuiruotė. Arba pasidaro ją tiesiog impulsyviai, nemąstydami. x

15

VESTUVĖS DZŪKIJOJE – ATGARSIAI AMERIKOJE

Tekstas – Birutė Malaškevičiūtė

Šis pasakojimas bus ne apie dzūkiškas vestuves, tačiau jos šioje istorijoje netiesiogiai atliko labai svarbų vaidmenį.

Praėjusio amžiaus trečiojo dešimtmečio viduryje tarp Šiaurės Amerikos lietuvių buvo gerai žinoma ir mėgstama vodevilio grupė „Dzimdzi Drimdzi“. Jų gyvavimo istorija buvo ryški, tačiau trumpa.

„Dzimdzi – Drimdzi“ aktoriai.

Nuotrauka saugoma ©Nacionaliniame
M. K. Čiurlionio dailės muziejuje (autorius
V. J. Stankūnas) // www.europeana.eu

Amerikoje, kurios dalimi save laikė ir ten gyvenę tautiečiai, buvo kitoks vaidinimų ritmas ir kitoks suvokimas, ką dera vaidinti scenoje, o ko ne.

Jiems atrodė normalu, kas europiečiui kėlė šiurpą ir atrodė nepagarba scenai.

KAS LIETUVOJE SUPRANTAMA, IŠEIVIJOJE – NELABAI

Visuomenės, politikos ir literatūros laikraštis „Lietuvis“ 1924 metų lapkričio 21 dieną su pasididžiavimu išspausdino žinutę, kad Lietuvos teatro veikėjas Juozas Vaičkus sėkmingai „darbuojasi Amerikoje mūsų išeivių tarpe“. Taip pat užsiminė, jog „be J. Vaičkaus Amerikoje darbuojasi dar A. Vanagaitis, V. Dineika, J. Olšauskis ir V. Dikinis. Pastarieji scenos menininkai savo teatrą pakrikštijo „Dzimdzi Drimdzi vodevilius“. Vadinas, jų tikslas – lietuviškai linksminti mūsų brolius svetur“.

Grupės istorijos pradžia nusikelia į 1924 metus – kai baigiantis birželiui Antanas Vanagaitis su savo draugais Juozu Olšausku ir Viktoru Dineika atvyko į Niujorką. Vasaros laikas nebuvo pats geriausias startas pasirodymams, todėl draugai nutarė kol kas parengti repertuarą ir daugiau laiko skirti repeticijoms. Iš Juozo Vaičkaus trupės persiviliojo Joną Dikinį.

Dar Lietuvoje įkurtą grupę pavadino „Dzimdzi – Drimdzi“. Ši dzūkų vestuvinė daina „Dzimdzi Drimdzi“ vienu metu buvo tapusi Kauno teatro premjerų pabaigtuvių ir gastrolių metu vietos valdžios ir inteligentijos vadinamuosiuose „artistų pagerbimo vakaruose“ simboliu. Nepamainomi dainos propaguotojai – Borisas Dauguvietis ir Antanas Vanagaitis. Lietuvoje kiekvienas suprato šio pavadinimo prasmę, tačiau už Atlanto gyvenę lietuviai į tai žiūrėjo įtartinais – šis pavadinimas jiems nieko nereiškė. Juozas Žilevičius 1937 metais rašė: „Dzimdzi – Drimdzi yra vestuvinė daina, Alytaus parapijoje plačiai dainuojama tuosyk, kuomet vestuvėse griekikai pavargę nustoja griežti, o moterėlės vestuvininkės pajukia juos už tai. Grynai tautinis dalykas, bet dėl nežinojimo buvo iš karto nesuprastas. Tuo tarpu, arčiau su tuo vardu susipažinę, randame jį esantį grynai lietuvišką.“

PAVADINIMAS – NE VISADA SĖKMĖS GARANTAS

Patarlėje sakoma kaip laivą pavadinsi – taip jis ir plauks. Tačiau niekas per daug nesigiria, kai laivui parenka tinkamą pavadinimą, o jis užplaukia ant seklumos.

Taip pradžioje nutiko ir grupei „Dzimdzi – Drimdzi“. Pirmas grėblys, ant kurio grupė užlipo Amerikoje, – jau minėtos problemos dėl pavadinimo, kurio nelabai kas iš Amerikos lietuvių suprato: „Nesuprasdami bijojosi lankytis, nenumatydami rasią ko nors įdomaus.“ Antras grėblys žiebė ne ką švelniau – tai buvusių konkurentų vietos bendruomenėms rodyti per rimti repertuarai: „negalima sakyti, kad tie parengimai būtų buvę blogi, ne, jie

buvo geri, net perdaug rimti, ir todėl jie nebuvo suprantami plačiosioms minioms. Koncertuotojai ar vaidintojai nesuprato lietuvio amerikiečio ūpo; po vieno tokio parengimo ar koncerto antrajam nebesuplaukdavo žiūrovų. Rimtų dalykų nesupratę, nepasitenkinę, daugiau nebeeidavo į naujus parengimus. Tokiu šaltu ūpu buvo sutinkami pirmieji Dzimdzi – Drimdzi pasirodymai.“

Anuomečiuose vodeviliuose publika buvo įpratusi, kad pasirodymo metu gaus visą kratinį įvairių žanrų, kurie tarpusavyje nesusiję. Per porą pasirodymo valandų jiems buvo rodomi šokiai, magijos, dresūros numeriai, įvairių žanrų trumpos vaidinimų scenos ir pan. Amerikoje, kurios dalimi save laikė ir ten gyvenę tautiečiai, buvo kitoks vaidinimų ritmas ir kitoks suvokimas, ką dera vaidinti scenoje, o ko ne. Jiems atrodė normalu, kas europiečiui kėlė šiurpą ir atrodė nepagarba scenai.

SĖKMĖS SVAIGULYS

Aktoriai nepakeitė grupės pavadinimo, tačiau Antanas Vanagaitis, kuris iš prigimties buvo gabus komikas ir geras psichologas, visą vasarą zujo tarp Amerikos lietuvių. Taip stebėdamas aplinkinius, bendraudamas su jais, parengė tokį repertuarą, kuris būtų įdomus vietiniams. Jį sudarė vodeviliai su dainomis ir juokais: „Jovalas“, „Ubagai“, „Munšainiukas“, tautinė scena „Laisva Lietuva“. Antanas Vanagaitis pasirodymams rašė muziką, įvairias scenas ir eiles, įpindamas į jas amerikietiško žargono, parinko dainas. Kiti dalyviai irgi neliko nuošalyje – visi buvo įtraukti į darbą. Pasirodymų metu Juozas Olšauskas skambindavo kanklėmis ir taip žavėdavo žiūrovus. Scenoje matėsi, kad ketvertas buvo tarsi kumštis: vienas kito nesistengė užgožti ar nustumti į antrą planą.

Pirmoji programos dalis buvo patriotinė – „Laisvoji Lietuva“. Apie ją Čikagoje leistas lietuvių laikraštis „Varpas“ straipsnyje „Dzimdzi – Drimdzi šauniai pasirodė“ rašė: „Parodo Vaidylą su kanklėmis, laisvą Lietuvą su vėliava ir Lietuvos kareivį. Šis veikalas padaro labai daug malonaus įspūdžio.“ Po pertraukos – antroji dalis, kurioje daugelis kvatodavosi iki ašarų – „kupinai saldaus juoko, kur pralinksmina kiekvieno suvargusią krūtinę“.

„Patartina Amerikos lietuviams lankytis į jų pastatymus“ – tokio laikraščio „Varpas“ įvertinimo sulaukė „Dzimdzi – Drimdzi“ po pasirodymų Bostone. Jų buvo keturi – rugsėjo 20, 21, 23 ir 24 dienomis.

Čikagoje į pirmąjį vakarą atėjo 200 žiūrovų, antrąjį – 600. Laikui bėgant „Dzimdziai“, kaip juos vadino vietiniai, tapo Amerikos lietuvių numylėtiniais įvairiuose miestuose. >

1. „Dzimdzi – Drimdzi“ aktoriai. Iš kairės į dešinę: Antanas Vanagaitis, Viktoras Dineika, Juozas Olšauskas, Jonas Dikinis ir B. Dikinienė.

Nuotrauka saugoma ©Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje (autorius V. J. Stankūnas) // www.europeana.eu

2. Viena iš pirmųjų vodevilio grupės „Dzimdzi – Drimdzi“ afišų.

Afiša saugoma ©Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje // www.epaveldas.lt

3. 1926 metais Viktoras Dineika ir Jonas Dikinis, prieš išvykdam į Lietuvą, surengė atsisveikinimo vakarą.

Afiša saugoma ©Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje // www.epaveldas.lt

4. Pabyrėjus vodevilio grupei „Dzimdzi – Drimdzi“, kiekvienas jos narys savaip tęsė karjerą. Ši 1929 metų afiša kvietė į Juozo Olšausko koncertą. J. Žilevičius 1937 metais, rašydamas apie „Dzimdzi – Drimdzi“, pažymėjo, jog „apie dainavimą tikrą supratimą teturėjo jų tarpe tik J. Olšauskas, o kiti buvo „gryni“ kaimo dainininkai“.

Afiša saugoma ©Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje // www.epaveldas.lt

1.

2.

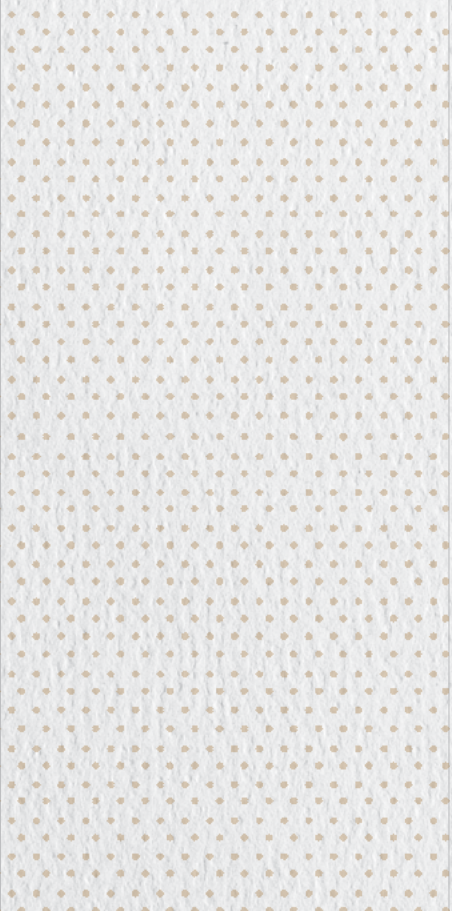

3.

4.

Vodevilio grupės „Dzimdzi – Drimdzi“ 1926 metų gegužės 12 dienos pasirodymo afiša.

Afiša saugoma ©Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje // www.epaveldas.lt

1924 metų liepos mėnesį „Columbia“ įrašų kompanijoje Antanas Vanagaitis su Viktoru Dineika ir Juozu Olšausku, kaip vodevilio grupė „Dzimdzi Drimdzi“, išleido plokštelę.

PIKDŽIUGIŠKA KRITIKA

Po Čikagos „Varpo“ laikraščio pagyrų vodevilio grupei „Dzimdzi Drimdzi“ Bruklinė leistas laikraštis „Laisvė“, kuris save vadino pirmuoju lietuvių darbininkų dienraščiu, nepraleido progos įgelti aktoriams ir pašiepti jų pasirodymo. 1924 metų lapkričio 21 dienos pirmojo puslapio vedamajame „Krislai“ išspausdino save pasivadinusio Truksi – Timsi autoriaus straipsnį „Dzimdzi – Drimdzi“. Tikras Jovalas.“ Laikraštis savo šūkiu buvo pasirinkęs „Darbininkai visų šalių, vienykitės! Jūs nieko nepralaimėsite, tik retežius, o laimėsite pasaulį!“ Tai jau leido suprasti, kad jis skirtas komunistuojantiems Amerikos lietuviams, todėl straipsnyje buvo negražiai atsiliepta ir apie tautines vaidinimo scenas. Pasišaipyta ir iš grupės pavadinimo (straipsnio kalba ir skyryba originali).

„Dzimdzi – Drimdzi“ su savo „Jovalu“ ir „Munšainu“ atsibastė į Brookliną labai triukšmingai, bet išsinešdino iš jo taip patykiai, kad net lapė nesulojo. Patarlė sako: lėkė kaip sakalas, nutūpė kaip vabalas. Tas pats patiko Brookline ir dzimdziriečius. Brooklinas, tai jau, brace, ne kokia ten Pensilvanijos pečė ar Naujos Anglijos kaimelis, kur žmonės nėra matę tinkamą dramos veiklą ir nežino, kaip jįsai turi būti pastatytas. Čia visgi po šonu New Yrokas, kur žmonės pamato tokių „dzyvų“, kokių Kauno bėda-aktoriai ne tik negali mums parodyti, bet ir patys nėra matę.

J pirmą vakarą jų makamolės dar atėjo kunigo salėn keletas desėtkų žmonių, o antrą vakarą jau nei lošti negalėjo, nes aktorių buvo daugiau, negu publikos. Trečią vakarą jau susirinko apie porą tuzinų žmonių, tai lošė, o ketvirtą vakarą jau nei svetainės neatidarė. Taigi iš keturių skirtų Brooklinui vakarų, sunaudota buvo vos du.

Jei Brookline kas nori pasirodyti, tai tegu nebando pasirodyti su koku ten jovalu.

Tautininkai sako, kad dzimdziriečiai, tai mums duoda „tikrą lietuvių meną“, „perstato grynai tautinę dvasią“. Proletarinis menas, tai esąs „Maskvos ruskelių menas, mum svetimas padarinys“.

Gana jau gana, vyrai! Jeigu jau koks nors jovalas ar šiupinys yra grynai tautinis menas, tai aš sakau, duokit man „ruskelių“ meną, kuris vis tik yra daug geresnis, negu jovalas. Jeigu tautinio jovalo maišytojai (ar valgytojai) pasivadino „Dzimdzi – Drimdzi“, tai kodėl aš negaliu pasivadinti „Truksi – Timsi“, tai vis tik gražiau.“

YRA PRADŽIA, YRA IR PABAIGA

Grupė aktyviai koncertavo porą metų, kol 1926 metais Viktoras Dineika ir Jonas Dikinis nutarė grįžti į Lietuvą. Antanas Vanagaitis ir Juozas Olšauskas dar bandė tęsti pasirodymus, tačiau ilgainiui kiekvienas pasuko savo keliu.

Jau minėtas Juozas Žilevičius apie grupės išsiskirstymą rašė taip: „Šiandien nebėra jau pirmutiniojo Dzimdzių sąstato, jie kelis kartus persigrupavo, bet vardas pasiliko plačiai prigijęs. Jų repertuare buvo tokių veikaly, kurie vaidinta po 70 kartų. Jų repertuaras, šalia juoko, visada turėjo pagrindinę mintį patriotiškumą – Tėvynės meilę. Kas blogo, tai pašiepdavo gražioj formoj satyromis, sukurdami pritaikintas dainas. Tat tiek patiko, kad šiandien, jei kur juokingai kas suvaidinama ar padaroma, sakoma „dzimdziškai padarė“. Pradėjo kai kuriose kolonijose, Dzimdzių pavyzdžiu, susidaryti mažos grupės juokingiem vaidinimam. Nors nuo pirmo jų vaidinimo jau keliolika metų, bet kadangi jiems teko po keletą kartų kolonijas lankyti, tai ir šiandien yra mažų grupių, statančių vodevilius ir besivadinančių „Juokdariais Dzimdziais“. Panašios grupės naudodavo Dzimdzių dainuotas dainas, savaip jas pagražindami, ir vaidindavo jų vaidintus vodevilius arba patys savų pasigamindavo. Vienas tik aiškus dalykas, kad šiandien nerasi kolonijos, kur nebūtų iš Dzimdzių repertuaro dainuojama dainų. Jos yra dainuojamos ne tik lietuviškai kalbančių, bet ir nebekalbančių. Tas rodo, kaip A. Vanagaitis sugebėjo su savo bičiuliais įsiskverbti čia gimusio jaunimo sielon. Gaila, paskutiniaisiais laikais Dzimdziai nebevažinėja, nes jau išsiskirstė. Amerikoj viskas greit darosi ir greit atgyvena. Taip atsitiko ir su Dzimdzių gyvenimu. Bet jei jie važinėtų vėl po kolonijas, visur būtų vėl karštai ir širdingai sutinkami.

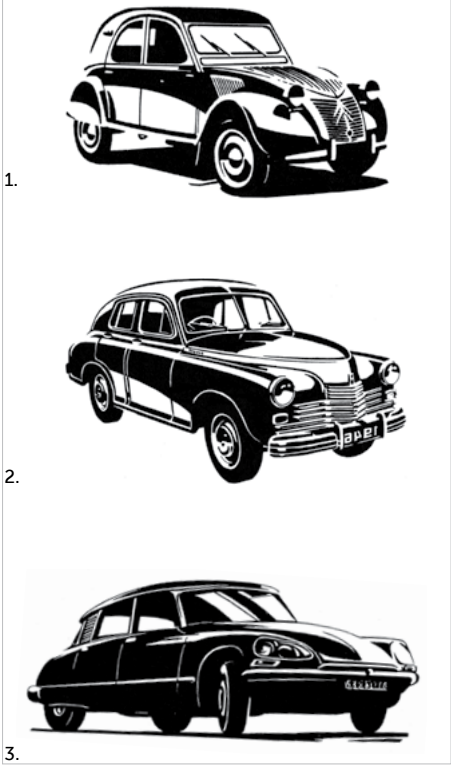
Bet kas dėl to kaltas? Kalta pati visuomenė. Nors ir širdingai Dzimdzius sutikdavo, bet kolonijose nepajėgdavo susirinkti tiek pajamų, kad nors ir menko pelno būtų. Bilietai pigūs, o be to, dažniausiai buvo daromi sistema svetainių, jų gaunamoji dalis nepadengdavo net kelionės išlaidų kelių Dzimdzių vaidilų. Kiekvienas žmogus dirba tik tokį darbą, iš kurio gali prasimaitinti. Juk negali šimtams tūkstančių aukotis keli asmenys. Tos tai aplinkybės ir privertė Dzimdzius nutilti. <...> Šiandien Dzimdzių jau nebėra, pasiliko vien tik prisiminimas.“ x

16 1946–1965 METŲ AUTOMOBILIAI

Tekstas – Jonas Rinkevičius

Per šį laikotarpį, F. Pikaro pavadintu dizaino laikotarpiu, automobilių gamyba JAV ir Europos šalyse rutuliojosi skirtingai. JAV, kur automobilių pramonė karo metais dar labiau sustiprėjo, buvo tęsiamos didelių, ištaigingų ir brangių automobilių gamybos tradicijos.

1. „Citrøen 2CV“ (1948 m.).
2. GAZ-M20 „Pobeda“ (1946–1958 m.).
3. Prancūzų automobilis „Citrøen DS 19“.

Vakarų Europos šalyse automobilių raidą pirmiausia nulėmė sunkūs Antrojo pasaulinio karo padariniai: nuniokota ekonomika, sugriautos gamyklos, žmonių skurdas. Todėl čia pirmaisiais pokario metais paplito nedideli, kompaktiški ir palyginti ekonomiškai, pigūs lengvieji automobiliai. Vyravo įvairios automobilių agregatų išdėstymo schemos: variklis priekyje, gale, viduryje, galinis, priekinis arba du varantieji tiltai, uždari, aptakūs 2–4 durų kėbulai.

Rytų Europoje (buvusiose socialistinėse šalyse) automobilių pramonė labiau buvo orientuota į Vakarų Europos šalių gamybos patirtį ir automobilius gamino pagal šių šalių pavyzdžius. Jugoslavija ir Lenkija daugiausia kopijavo Italijos, o SSRS – Vakarų Europos ir JAV automobilių modelius. Minėtos šalys gamino klasikinius automobilius. Čekoslovakija gamino automobilius su gale įrengtais varikliais, o VDR perėmė VFR automobilių gamybos tradicijas ir gamino automobilius su priekiniais varančiaisiais ratais. Vengrija specializavosi autobusų gamyboje.

Šio laikotarpio lengvuosiuose automobiliuose paplito benzininiai didesnio suslėgimo laipsnio [ε = 6–7] varikliai, naudojantys benzina, kurio oktaninis skaičius 76–92. Išbandyti ekonomiškesni sluoksninio (fakelinio) degimo varikliai, taip pat dirbantys suskystintosiomis gamtinėmis dujomis. Pirmą kartą pasaulyje praktikoje vokiečių serijinės gamybos lengvųjų automobilių dvitakčiuose („Gutbrod Superior“ ir „Goliath GP700“, 1952 m.) ir keturtakčiuose varikliuose („Mercedes-Benz 300 SL“, 1954 m.) įdiegta benzino įpurškimo sistema. Sukurti nauji varikliai (dujų turbininis, rotorinis), kurie iš principo skiriasi nuo tradicinių stūmoklinių variklių. Serijinės gamybos automobiliuose įdiegta standartinė 12 V elektros įranga, nuotolinio valdymo elektriniai starteriai, kontaktinė tranzistorinė uždegimo sistema, iš kabinos valdomi žibintai. Išbandytos pirmosios (efektyvesnės) žibintų halogeninės lempos. Sukurti pirmieji automobiliai su automatine pavarų dėže, savaime užsiblokuojančiu diferencialu.

Įdiegti tobulesni valdymo įrenginiai: savaime susireguliuojantys stabdžiai, stabdžių būgnai su aušinimo briaunomis, diskiniai stabdžiai su hidrauline pvara, vairas su atlenkiama kolonėle.

Daug naujovių įdiegta automobilių važiuoklėje. Sukurti naujo tipo lengvųjų automobilių kėbulai: hardtopas (angl. hardtop – tvirtas viršus) arba uždaras kabrioletas; aerosedanas (dar vadinamas „sedanet“, „fastbeck“, kurį turėjo ir rusiškasis GAZ-M20 „Pobeda“). Ypatingą vietą užima pusiau krovininiai kėbulai – lengvojo automobilio ir sunkvežimio derinys, vėliau paplitęs įvairiais pavadinimais: „hečbek“, „liftbek“, „kombi“. Būdinga jų žymė – nelyginis durų skaičius. Vadinamosios trečiosios arba penktosios durys užima visą galinės automobilio dalies erdvę. Galinė sėdynė atlenkiama arba išardoma, kad būtų galima vežti didesnių matmenų krovinius. Pats pirmasis hečbekas pagamintas 1947 metais nedidelėje, dabar jau užmirštoje JAV įmonėje „Kaiser-Frazer“. Tada ši idėja nesulaukė palaikymo ir buvo vėl prisiminta tik praeito amžiaus septintajame dešimtmetyje. Dabar dviejų tūrių hečbeko kėbulai plačiai naudojami nedidelės klasės automobiliuose. Šiuo laikotarpiu sukurtos bekamerės bei radialinės padangos, „McPherson“ tipo tamprioji pakaba, aktyvi, automatiškai (keičiantis apkrovai) susireguliuojanti hidraulinė-pneumatinė pakaba, kėbulas su smūgio energiją slopinančiais buferiais, krovinių automobilių kabinos hidraulinis keltuvas.

Pokario metais Europoje, kol buvo atstatomos sugriautos gamyklos, įvairių šalių konstruktoriai, žinodami sunkią žmonių materialinę padėtį, kūrė pigius, labai mažus, nesudėtingos konstrukcijos automobilius, kuriuos būtų galima gaminti nedidelėse tam tikslui pritaikytose dirbtuvėse. Tokio automobilio (motovežimėlio) pavyzdžiu galėtų būti italų dvivietis mikrolitražis (mini klasės) automobilis „Isetta“. Šis automobilis turėjo vieno cilindro oru aušinamą motociklo variklį, pusrutulio formos kėbulą, labai mažus [10 colių skersmens] ratus. Jo galinių ratų tarpuvis buvo mažesnis negu priekinių. >

Šie ir kiti panašūs mikrolitražiai automobiliai mažomis serijomis buvo gaminami iki septintojo dešimtmečio pradžios, tačiau daugiau populiarumo nesulaukė. Žmonės norėjo tikro keturviečio šeimininio automobilio.

Variklis grandinine pavara suko priekinius ratus. Į automobilį įlipdavo pro priekyje įrengtas duris.

Panašų mikrolitražį automobilį 1953 metais sukonstravo buvęs vokiečių lėktuvų konstruktorius Fricas Fendas (Fritz Fend, 1920–2000). Jo automobilis „Messerschmitt KR175“ turėjo 7,6 kW [9 AG] 75 cm³ dvitaktį oru aušinamą variklį, triratę (du ratai priekyje ir vienas gale) važiuoklę, motociklo tipo vairą; į šį automobilį įlipdavo atlenkęs iš organinio stiklo pagamintą viršutinį gaubtą. Vienintelis keleivis, kaip lėktuve, galėdavo įsitaisyti už vairuotojo.

Šie ir kiti panašūs mikrolitražiai automobiliai mažomis serijomis buvo gaminami iki septintojo dešimtmečio pradžios, tačiau daugiau populiarumo nesulaukė. Žmonės norėjo tikro keturviečio šeimininio automobilio. Tokius automobilius kūrė daugelis konstruktorių, tačiau labiausiai pavyko jau minėtam vyresniosios kartos austrų kilmės konstruktoriui Ferdinandui Poršė, prancūzui Fernandui Pikarui, graikų kilmės konstruktoriui Alekui Isigoniui (Alec Issigonis, 1906–1988) bei italų dizaineriui Dantei Džakozai.

F. Poršė, sukaupęs daug konstravimo patirties austrų įmonėse „Jacob Lohner“, „Austro-Daimler“, 1923 metais persikėlė į Vokietiją. Čia jis dirbo įmonėje „Daimler-Benz“, vėliau – „Auto Union“, o 1931 metais įsteigė mažo litražo automobilių konstravimo biurą. Biuro darbo kryptis sutapo su tuomete kampanija Vokietijoje gaminti pigius „liaudies automobilius“ [vok. *Volkswagen*]. 1937 metais tokio F. Poršė automobilio projektui pritarė pats tautos vadas A. Hitleris. Nuo 1939 metų biuro suprojektuotus KDF markės automobilius pradėjo gaminti naujai pastatyta automobilių gamykla Volfsburge. Šio automobilio gale įtaisytas gulsčias dviejų eilių [V formos], keturių cilindų oru aušinamas variklis, priekyje įrengta talpi bagažinė. Dėl neįprastos aptakios kėbulo formos ir juodos spalvos jis būdavo pravadžiuojamas „vabalu“ [vok. „käfer“]. Iki karo pradžios KDF automobilių [vok. *Kraft durch Freude*, pažodžiui – jėga per džiaugsmą] surinkta vos 300. Karo metais šio automobilio pagrindu buvo gaminami jau minėti kariniai žvalgybiniai automobiliai KDF-82, automobiliai-amfibijos KDF-166 bei toliašaudžiai savaeigiai pabūklai „Ferdinand“.

Po karo [1945 metais] KDF gamyba „Volkswagen Käfer“ pavadinimu atnaujinta vokiečių pramonininko Heinco Nordhofo pastangomis atstatytoje gamykloje Volfsburge. Per ketvirtį amžiaus [iki 1978 metų] jų pagaminta 20 milijonų. Tai buvo populiariausias ir masiškiausias pokario

mažos klasės automobilis. Juos eksportavo į Olandiją, Švediją, Šveicariją. Pagal licenciją automobilius „Volkswagen Käfer“ [vėliau „VW Beetle“] gamino Brazilijoje, JAV, Meksikoje [iki 2003 metų liepos 30 dienos].

Prancūzas F. Pikaras garsėjo ne tik kaip puikus automobilių istorijos žinovas, bet ir kaip talentingas konstruktorius. Labai populiarius buvo 1947 metais jo biuro sukonstruotas automobilis „Renault 4CV“, taip pat priklausantis mažųjų automobilių klasei. Jo variklis buvo įtaisytas viename bloke su varančiuoju galiniu tiltu bei pavary dėže. Licencijas gaminti „Renault 4CV“ automobilius įsigijo Ispanija [įmonė „Fasa“] bei Japonija [įmonė „Hino“].

Įdomų keturvietį mažos klasės automobilį „Citroën 2CV“ sukonstravo prancūzai Pjeras Žiulis Bulanžė (Pierre-Jules Boulanger, 1885–1950) ir Andrė Lefebvras (Andre Lefebvre, 1894–1963). Pirmieji automobiliai buvo sukurti prieš karą, tačiau jų masinė gamyba pradėta tik 1948 metais. Automobilis turėjo viename bloke su priekiniu tiltu ir pavary dėže sujungtą oru aušinamą dviejų cilindų variklį, spyruoklinius amortizatorius, kėbulo švytavimo slopintuvus bei atlenkiamą brezentinį kėbulo viršų. Dėl neįprastos išvaizdos jį pravadžiaavo „bjauriuoju ančiuku“. Per tris dešimtmečius [iki 1970 metų] tokių automobilių pagaminta 6 milijonai.

Dar vieną originalios konstrukcijos mažalitražį automobilį „Morris Mini“ 1959 metais sukūrė anglų įmonės „British Leyland Motor Corporation“ (BLMC) konstruktorius A. Isigonis, kuris pasirinko į „Citroën 2CV“ panašią agregatų išdėstymo schemą. Tačiau būta ir skirtumų: pirmą kartą automobilių konstravimo praktikoje variklis buvo sumontuotas skersai, jo šone įrengtas radiatorius, varais įtaisytas dešinėje pusėje; automobilis turėjo tamprios gumos [vėliau pneumatinę] pakabą, 10 colių ratų padangas. Tokios pat konstrukcijos automobilius gamino anglų įmonės „Austin“, „Triumph“, „Wolseley“ [dabar „Rover“]. Panaši į „Morris Mini“ agregatų išdėstymo schema plačiai paplito įvairių šalių gaminamuose mini ir labai mažos klasės automobiliuose.

Italų konstruktorius ir dizaineris D. Džakozas, išgarsėjęs su automobiliu „Fiat 500“, po karo jį modernizavo. Naujasis „Fiat 500A“ su gulsčiu dviejų cilindų varikliu ir keturių vietų kėbulu [2 vietos suaugusiems ir 2 vaikams] Italijoje buvo labai populiarus [gamintas 20 metų]. Juos taip pat gamino Lenkijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje. Už šį automobilį D. Džakozai suteiktas aukščiausias Italijoje auksinio skriestuvo laureato vardas. Kiek vėliau jis sukūrė naujus automobilius „Fiat 600“ su gale įrengtu varikliu bei „Fiat 1400“ su besparniu kėbulu.

Šie automobiliai buvo populiarius ne tik Italijoje, bet ir kitose šalyse.

Dar kompaktiškesnį negu „Fiat 600“ automobilį – BMW 600 – nuo 1957 metų gamino vokiečių įmonė BMW. Gale jis turėjo oru aušinamą dviejų cilindų variklį, nepriklausomą [atskirą] ratų pakabą, sustumiamus šoninius stiklus, atlenkiamą vairo kolonėlę. Į automobilį įlipdavo pro šonines bei kėbulo priekinėje sienelėje įrengtas duris. Daug automobilių žinovų susidomėjimo sukėlė vidutinės klasės keturių vietų rusų gamybos automobilis GAZ-M20 „Pobeda“. Jį sukonstravo Gorkio automobilių gamyklos konstruktorių biuras [vadovas Andrejus Lipgartas, 1898–1980] bei vyriausiasis konstruktorius Grigorijus Vasermanas [1913 – 1972], kūręs ne tik minėtą automobilį, bet ir visureigius GAZ-64, GAZ-67 ir GAZ-69.

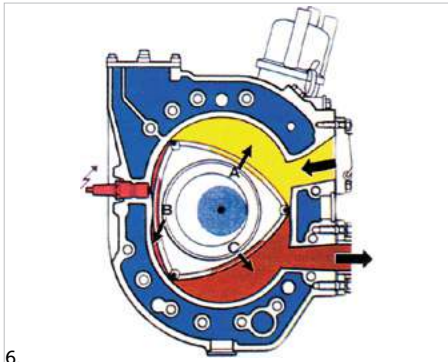
Ypač patrauklus buvo GAZ-M20 „Pobeda“ aptakus, besparnis laikantis kėbulas, kurio formą pasiūlė dizaineris Benjaminas Samoilovas. Juos gamino 1946–1958 metais. Šį ilgaaamžį automobilį su tvirtu nerūdijančiu kėbulu galima pamatyti ir dabar.

Į automobilizmo istoriją taip pat įrašytas jau minėtas garsios vokiečių įmonės „Daimler-Benz“ serijinės gamybos aukštos klasės sportinis automobilis „Mercedes-Benz 300SL“ su mechanine „K-Jetronic“ tipo benzino įpurškimo sistema [purkštuvai buvo įrengti kiekviename cilindre]. Automobilis turėjo labai aptakų aliumininį kėbulą, į viršų atlenkiamas dureles [angl. *gull wing* – žuvėdros sparnai], nepriklausomą ratų pakabą. Kėbulo aukštis sumažintas įrengus greitaeigį [n = 5900 min-1], vienos eilės, šešių cilindų, 158 kW [215 AG] galios variklį, pasvirusį 50 laipsnių kampu.

Šeštojo dešimtmečio sensacija tapo vidutinės klasės automobilis „Citroën DS 19“ [pranc. *deesse* – deivė], pademonstruotas Paryžiaus automobilių salone 1955 metais. Konstrukcijos naujoviškumu, automatizavimo lygiu šis automobilis pralenkė savo metą. Jis turėjo keturių

cilindrų variklį, modernų aptakų [Cx = 0,3] kėbulą [sukonstravo italas Batista Farina], automatinę pavary dėžę, priekinį varantįjį tiltą, priekinius diskinius stabdžius, hidraulinį vairo ir stabdžių stiprintuvą, aktyviąją hidraulinę-pneumatinę ratų pakabą [automatiškai reguliuojamą ir keičiamą protarpį], radialines padangas. Deja, automatikos gausa klientai nepasitikėjo, todėl kai kuriuose masinės gamybos automobiliuose užsakovų pageidavimu būdavo įrengiama keturių pakopų mechaninė pavary dėžė bei krumpliaštiebinė vairo mechanizmo pavara. Su įvairiais pakeitimais šie automobiliai gamyboje išliko iki 1975 metų. Ne mažesnę sensaciją konstrukciniu požiūriu sukėlė vokiečių įmonės NSU 1963 metais pagamintas NSU Ro 80 su Vankelio rotoriniu varikliu. Automobilio priešistorė siekia 1928 metus, kai vokiečių išradėjas Feliksas Vankelis (Felix Wankel, 1902–1988) užpatentavo visai kitoku principu veikiančią rotorinį vidaus degimo variklį, kurį pirmoji 1957 metais pagamino įmonė NSU. Rotorinių variklių gamybos patentus įsigijo JAV, Japonija, Prancūzija. Šis automobilis už konstrukcijos naujumą 1967 metais pelnė geriausio metų automobilio titulą.

Specialistų visuotinį susidomėjimą sukėlė 1958 metais Amsterdamo automobilių parodoje olandų inžinierių brolių Huberto ir Vilhelmo van Dornų [Hubert, 1900–1979 ir Wilhelm, 1906–1978 van Doorne] pademonstruotas automobilis DAF 600 su tuo metu neįprasta bepakoje diržine „Variomatic“ tipo pavara, kuri vėliau buvo pavadinta CVT [Continuously Variable Transmission]. Nors tuo metu dėl tam tikrų trūkumų [didžiausias jų – mažas perduodamas sukimo momentas] masiškai ši pavara nepaplitė, vėliau, kiek patobulinta, dėl savo paprastumo tapo labai perspektyvi ir nuo aštuntojo dešimtmečio naudojama mini, labai mažos, mažos ir net kai kuriuose vidutinės klasės masinės gamybos automobiliuose. Verti didelės pagarbos austrų mokslininko, konstruktoriaus Belos Barenijaus [Bela Barenyi, 1907–1997], dirbusio austrų įmonėse „Steyr“, „Österreichische Automobil-Fabriks-AG“

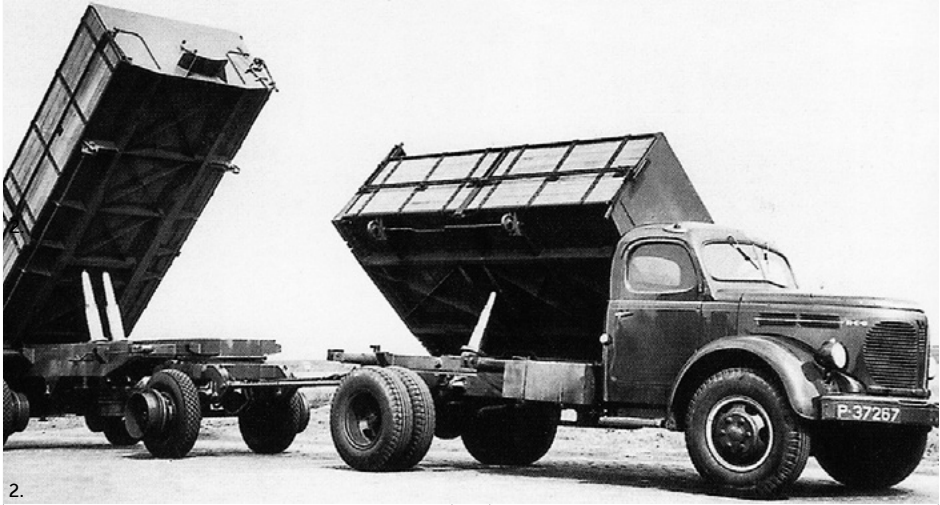

bei vokiečių įmonėse „Adler“, „Daimler-Benz“, darbai kuriant saugų automobilį. Tam B. Barenijus paskyrė visą gyvenimą. 1951 metais jis įgyvendino savo pagrindinę puoselėtą idėją – užpatentavo automobilį su standžiomis nedeformuojamomis saugos zonomis, apsaugančiomis keleivius nuo traumų susidūrimo metu. Pirmas masinės gamybos automobilis „Mercedes-Benz 180“ su pasyviosios saugos zonomis pasirodė 1953 metais. Per visą savo darbingą gyvenimą mokslininkas ir išradėjas, siekdamas sukurti tobulą saugų automobilį, gavo daugiau negu 2500 patentų. Todėl pagrįstai dabar visame pasaulyje jis tituluojamas automobilio pasyviosios saugos tėvu.

Ne mažiau reikšmingų darbų automobilio pasyviosios saugos srityje atliko švedų konstruktorius ir išradėjas Nilsas Ivaras Bolinas [Nils Ivar Bohlin, 1920–2002]. Ilgai dirbęs įmonėse SAAB ir „Volvo“ ir labai jaudinęsis dėl to, kad avarijose žūsta tiek daug žmonių, subrandino idėją, kaip saugiai prisegti vairuotoją ir keleivius kelionių metu.

Ilgai eksperimentavęs jis sukūrė tritaškį saugos diržą, patikimai apsaugantį vairuotoją ir keleivius automobiliui susidūrus su kliūtimi. Savo išradimą jis užpatentavo 1958 metais. Serijiniuose įmonės „Volvo“ P120 ir PV 544 modeliuose pirmą kartą pasaulinėje praktikoje saugos diržai buvo įrengti 1959 metais. Išradėjas nustatė, kad, naudojantis saugos diržais, >

1. „Morris Mini“ (1959 m., Anglija).
2. „Mercedes-Benz 300SL“ su keturtakčiu vidaus degimo varikliu, kuriame pirmą kartą buvo įrengta benzino įpurškimo sistema (1952 ir 1954 m., Vokietija).
3. Pirmasis pasaulyje prabangusis džipas „Jeep Wagoneer“ (1963 m., JAV).
4. Rusiškas džipas GAZ-69 (1953–1972 m.)
- 5–6. Automobilis „NSU Ro 80 Wankel“ ir jo rotorinis variklis (1963 m.).

traumatizmas avarių metu sumažėja net 40–60 proc. N. Bolino išradimas buvo paprastas, pigus ir toks veiksmingas, kad greitai saugos diržai tapo privaloma standartine visų lengvųjų automobilių, o vėliau ir sunkvežimių bei autobusų įranga.

Nors šio laikotarpio pradžioje sunkvežimiai ir autobusai buvo gaminami pagal prieškarines bei karo metų technologijas, sukurta ir naujoviškų, pažangių mašinų. Tokiu pavyzdžiu gali būti verslininkų ir konstruktorių brolių Karlo ir Oto Kesborelių [Karl ir Otto Kässbohrer] 1950 metais sukurta autobusas „Setra S6“ su laikančiuoju kėbulu [santrumpa vok. *Setra – selbst tragend* – laikantysis, nešantysis]. Vėliau tokie technologiškai paprasčiau ir pigiau gaminami kėbulai paplito ne tik Vokietijoje, bet ir kitose šalyse.

Reikšmingas postūmis didinant krovininių automobilių variklių galią nedidinant jų darbinio tūrio yra turbininio oro pripūtimo įdiegimas. Tai 1954 metais pirmieji padarė švedai [„Volvo L495 Titan Turbo“] ir vokiečiai [„MAN 750 TL“].

Iš daugelio šiuo laikotarpiu JAV gaminamų didelių aukštos klasės automobilių paminėtinas įmonės „Chrysler“ klasikinis

automobilis „Imperial“. Jis turėjo aštuonių cilindrų V formos skysčiu aušinamą variklį, automatinę pavarų dėžę, galinio tilto hipoidinę centrinę pavarą, hidraulinį vairo stiprintuvą, žemą, aptakų su išgaubtu priekiniu stiklu kėbulą, rėminės konstrukcijos važiuoklę, nepriklausomą [atskirą] ratų pakabą, bekameres padangas. Pagal tokią agregatų išdėstymo schemą būdavo gaminama daugelis JAV aukštos klasės automobilių, tarp jų ir „General Motors“ automobiliai „Cadillac“. Per 50 metų [1953–2002 metais] jų pasikeitė 8 kartos. Vienas iš jų, trečios kartos prabangus kabrioletas turėjo V formos 8 cilindrų 7,7 l benzininį variklį [239 kW/325 AG/4800 min-1] ir galėjo važiuoti iki 210 km/h greičiu. Didelės klasės prabangų automobilį, ypač „Cadillac“, svajojo įsigyti dažnas pasiturintis amerikietis. Didelius prabangius automobilius reklamuodavo ir Holivudo statomuose filmuose. Karo metais išgarsėję visureigiai „broliai dvyniai“ „Willys MB / Ford GPW“, „perrengti“ civiliais rūbais po karo pasklido po visą pasaulį. Šie ištvermingi, nereikalaujantys didelės priežiūros tvirtos rėminės konstrukcijos, su 4 cilindrų 2,2 l darbinio tūrio 44 kW /60 AG/3600 min-1 benzininio variklio visureigiai tapo pavyzdžiu gaminant visureigius ne tik JAV,

bet ir kitose šalyse. Jų pavyzdžiu visureigiai buvo gaminami Anglijoje – „Land Rover“, Rusijoje – GAZ-67, GAZ-69, Indijoje – „Mahindra“ ir kitose šalyse. Jie tapo puikiais pagalbininkais įveikiant pažliugusius kaimo kelius, važiuojant bekele. Jie tapo neatskiriami pagalbininkai žemdirbiams, miško, gamtosaugos, geologijos tarnybos darbuotojams, važinėjant kalnuotose vietovėse [galėjo įkopti į 60° įkalnę].

Po karo džipus patikėta gaminti „Willys-Overland“ įmonėje. Čia 1946 metais „Willys MB“ buvo modernizuotas [pagerintas žibintų apšvietimas, salono interjeras, įrengtos patogesnės sėdynės] ir gaminamas „Willys CJ“ pavadinimu. Tais pačiais metais įmonei įregistravus „Jeep“ prekę ženklą [logotipą], visi pagaminti visureigiai pradėti žymėti šiuo ženkle.

Nuo 1946 metų buvo gaminami populiariaieji „Willys Jeep Station Wagon“ [jų pagaminta 300 tūkst.], nuo 1963 metų – prabangusis „Jeep Wagoneer“, nuo 1974 metų – „Jeep Cherokee“, nuo 1992 metų – Jeep Wrangler“.

Kuriant ir gaminant krovininius automobilius ir autobusus iš pradžių buvo remiamasi prieš karą sukurtais modeliais. Tik šeštajame dešimtmetyje išryškėjo naujos tendencijos gaminti pažangesnes ir ekonomiškesnes mašinas, labiau atitinkančias eismo ir darbo saugos reikalavimus. Gerokai padidėjo jų gamyba, įvairovė, panaudojimo galimybės.

Kad skaitytojas susidarytų išsamesnį vaizdą apie to laikotarpio automobilių pramonę bei autotransporto priemonių techninį lygį, pateikiame trumpą kai kurių automobilius gaminančių šalių pramonės charakteristiką.

Anglijoje po Antrojo pasaulinio karo koncernas BLMC gamino lengvuosius automobilius „Austin“, „Healey“, „Morris“, „Riley“, „Wolseley“ bei krovininius automobilius „Albion“, AEC, „Foden“, „Guy“, „Leyland“, „Scammell“, „Thornycroft“. Koncernas „Rootes Group“ gamino lengvuosius automobilius „Hillman“, „Humber“, krovininius automobilius „Commer“, „Karrier“. Įmonė „Standard“ gamino lengvuosius automobilius „Triumph“ ir „Standard“. Lengvuosius didelės klasės bei sportinius automobilius gamino įmonės AC, „Alvis“, „Armstrong Siddeley“, „Aston Martin“, „Bentley“, „Bristol“, „Jaguar“, „Lotus“, „Morgan“, „Rolls-Royce“, „Rover“. Pokario metais Anglija labiausiai garsėjo automobiliais „Morris Mini“, lenktyniniais automobiliais „Aston Martin“ bei „Jaguar“. Kartu su JAV koncerno „General Motors“ filialu taip pat buvo gaminami lengvieji automobiliai „Vauxhall“ bei krovininiai automobiliai „Bedford“. Italijoje ir visame pasaulyje garsi įmonė

FIAT [Fabbrica Italiana Automobili Torino] gamino didesnę dalį šalyje gaminamų lengvųjų, krovininių automobilių bei autobusų. Įmonė turėjo 30 įmonių Turine bei jo apylinkėse. Pokariu į jos sudėtį įsiliejo tokios praeityje garsios įmonės kaip „Autobianchi“, „Ferrari“, „Lancia“, OM [Officine Meccaniche], SPA [Societa Piemontese Automobili]. Įmonė „Alfa Romeo“ specializavosi lenktyninių automobilių gamyboje. Italija ypač garsėjo lengvųjų automobilių kėbulų dizainu. Turine įsikūręs specialus kėbulų projektavimo biuras diktavo ir dabar tebediktuoja automobilių madas visame pasaulyje. Kėbulų projektuotojai ir dizaineriai atlieka anglų, amerikiečių, čekų, japonų, prancūzų, vokiečių automobilių įmonių užsakymus. Biure dirbo visų pripažinti kėbulų kūrėjai Batista Farina [Battista Farina, 1893–1966], Enrikas Nardis [Enrico Nardi, 1907–1966], Alfredas Vignolis [Alfredo Vignale, 1913–1969] ir kiti.

Japonijoje karo metais automobilių pramonė buvo sunaikinta, todėl teko viską pradėti iš naujo. Trūkstant šalyje žaliavų [metalo, naftos, akmens anglių], vyriausybė intensyviai ieškojo kontaktų su užsienio automobilių įmonėmis ir pasinaudojo jų technine bei ekonomine pagalba. Didžiausią paramą suteikė JAV. 1946–1965 m. Japonijoje krovininio transporto problemos buvo sprendžiamos gaminant nedidelės keliamosios galios triračius krovininius automobilius, o keleivinio – gaminant motociklus, motorolerius ir mopedus. Nesudėtingos konstrukcijos, lengvi, manevringi, ekonomiškai triračiai krovininiai automobiliai Japonijoje plačiai paplito ir buvo gaminami iki šeštojo dešimtmečio vidurio, kol juos pakeitė keturračiai. Pirmieji pokario lengvieji automobiliai pagaminti 1947 metais. 1955 metais įmonė „Toyota“, pasitelkusi JAV techninę pagalbą, surinko pirmuosius lengvuosius automobilius „Crown“. Siekdama padidinti automobilių gamybą, priartėti prie pasaulinių standartų ir sėkmingai konkuruoti su garsių užsienio įmonių automobiliais, 1960–1965 metais Japonija reorganizavo bei modernizavo automobilių pramonę. Uždarytos neperspektyvios įmonės, dalis rekonstruota ar pastatyta naujai. Taip atsirado naujos automobilių įmonės „Mazda“ [1960 metais], „Honda“ [1962 metais], „Hino Motors“ [1963 metais]. Kuriant naujus automobilius – „Honda 500 Sport“, „Mazda 360“, „Mitsubishi Colt 100“ – atsižvelgta į pažangiausių ir originaliausių užsienio automobilių konstrukciją bei jų gamybos technologiją.

Pokario metais JAV automobilių pramonė buvo sukoncentruota keturiuose stambiuose koncernuose: koncernas „American Motors“ gamino lengvuosius

automobilius „Hudson“, „Nash“ ir „Rambler“, koncernas „General Motors“ – lengvuosius automobilius „Buick“, „Cadillac“, „Chevrolet“, GMC, „Yellow Coach“, taip pat užsienietiškus lengvuosius automobilius „Bedford“, „Holden“, „Opel“, „Vauxhall“, koncernas „Ford Motor“ – vidutinės ir aukštos klasės lengvuosius automobilius „Continental“, „Ford“, „Edsel“, „Mercury“ ir „Lincoln“, koncernas „Chrysler“ – aukštos klasės lengvuosius automobilius „Dodge“, „Chrysler“, „Imperial“, „Plymouth“. Mažųjų automobilių „Fiat“, „Renault“, „Volkswagen“ invazija iš Europos vertė JAV įmonių savininkus gaminti ir mažus automobilius. Koncernas „American Motors“ įsivaino mažalitražių automobilių „Compact Car“, „Rambler“, o įmonė „Chrysler“ – automobilių „Chrysler Valiant“ gamybą. Be lengvųjų automobilių, nemažai šalies įmonių gamino krovininius automobilius ir autobusus. Pavyzdžiui, viena iš tokių įmonė „Oldsmobile“ nuo 1946 metų gamino originalios konstrukcijos savivarčius su puspriekabe „REO 19BHS“, galintys pakelti ir išpilti krovinį atvertus kėbulą atgal ir į šoną. Šio savivarčio konstruktorius buvo Rensomas Elis Oldsas [Ransom Eli Olds, 1864–1950]. Po karo Prancūzijoje, panašiai kaip ir JAV, mažos įmonės jungėsi į didesnes. Neišlaikiusios konkurencijos išnyko praeityje buvusios žinomos įmonės „Bugatti“, „Delage“, „Delahaye“, „Hispano-Suiza“, „Hotchkiss“. Įmonė „Panhard-Levassor“ susijungė su „Citroën“, kuri savo ruožtu perėjo padangų gamybos įmonės „Michelin“ žinion. Penktojo dešimtmečio pabaigoje 90 proc. Prancūzijos automobilių priklausė keturiems koncernams: koncernas „Michelin-Citroën“ gamino „Citroën“ markės lengvuosius automobilius bei padangas, koncernas „Peugeot-Renault“ – šių pavadinimų įvairių klasių lengvuosius automobilius, koncernas RNUR [Regie Nationale des Usines Renault] – įvairių markių lengvuosius ir krovininius automobilius bei autobusus, koncernas SIMCA [Societe Industrielle de Mecanique et Carrosserie Automobile] – lengvuosius ir krovininius automobilius, įmonė „Berliet“ – autobusus ir krovininius automobilius, įmonė „Chausson“ – autobusus.

Po karo [iki 1966 metų] buvusioje Sovietų Sąjungoje veikė 20 automobilių gamyklų, iš jų šešios gamino lengvuosius automobilius: Maskvos I. Lichačiovo – aukštos klasės automobilius ZIL-110, ZIL-17; Gorkio – GAZ-12, GAZ-13; Maskvos komjaunimo – mažo litražo „Moskvič-400, 401, 408“; Uljanovsko – labai gero pravažumo GAZ-69, 69A; Rygos – mikroautobusus RAF-977, 977D; Zaporožės – mikrolitražius ZAZ-965. Keturios gamyklos gamino autobusus: Pavlovo – PAZ-652, 652D; Lvovo – LAZ-695, 697, 699; Kurgano – KAVZ-651A;

Likino – LiAZ-677. Vienuolika gamyklų gamino įvairios keliamosios galios bortinius ir savivarčius krovininius automobilius su benzininiais ir dyzeliniais varikliais: Maskvos I. Lichačiovo – ZIS-150, ZIS-164, ZIL-130 [su benzininiais varikliais]; Jaroslavlįo – JaAZ-200, 205, 210; Gorkio – GAZ-51, 51A, 63, 93, 52F; Uralo – „Ural-ZIS-5V“, „Ural-ZIS-355“, „Ural-357“, „Ural-377“, „Ural-377SD“; Baltarusijos – BelAZ-540, 548; Minsko – MAZ-200, 205, 500, 502, 525, 530; Mogiliovo – karjerų automobilius MoAZ-529; Briansko – triašius automobilius BAZ-135; Kremenčiugo – KrAZ-214, 217, 219, 222; Jerevano – ErAZ-762; Kutaisio – automobilius KAZ-585, 606, 608. Pagal krovininių automobilių gamybą SSRS pirmavo Europoje.

Pokario metais Švedijoje veikė SAAB [Svenska Aeroplan Aktiebolaget], „Volvo“ bei „Scania-Vabis“ įmonės. SAAB gamino mažalitražius automobilius su dvitakčiais benzininiais varikliais, o „Volvo“ – aukštos klasės lengvuosius bei krovininius automobilius. „Scania-Vabis“ specializavosi lengvųjų automobilių kėbulų gamyboje. Pralaimėjusi karą Vokietija pateko į šalių nugalėtojų įtaką. Vakarų Vokietijos automobilių pramonę daugiausia kontroliavo JAV ir Anglija, o Rytų Vokietijos – SSRS. Kol buvo atstatytos stambios automobilių gamyklos, įsikūrė daug smulkių įmonių, gaminančių labai mažus automobilius [„Goggomobil“, „Kleinschnittger“, „Zündapp“]. Įmonės BMW [Bayerische Motoren Werke] ir „Porsche“ gamino to paties pavadinimo sportinius automobilius. Juos konstravo garsaus automobilių konstruktoriaus F. Porsche sūnus Ferdinandas Porsche [1910–1998], bendradarbių populiariai vadinamas „Ferri“. Pirmasis jo biuro sukonstruotas automobilis buvo „Porsche-356“. Vėliau buvo „Porsche-911“, 924, 928, 914, 944 modeliai. Žinomiausias ir populiariausias visų laikų modelis tapo „Porsche-911“.

Krovininius automobilius gamino įmonės „Büssing“, „Deutz“, „Faun“, „Henschel“, „Klöckner and Krupp“, „Magirus“, MAN [Maschinenfabric Augsburg-Nürnberg]. Po karo automobilius taip pat pradėta gaminti Indijoje, Kinijoje, Pietų Korėjoje, Tailande, kai kuriose Lotynų Amerikos šalyse [Argentinoje, Meksikoje]. Baigiantis šiam laikotarpiui automobiliai buvo gaminami 31 pasaulio šalyje. 1965 metais pasaulio keliais riedėjo 150 milijonų automobilių. Pagal jų gamybą tvirtai pirmavo JAV. ×

1. Automobilis „Volvo L495 Titan Turbo“, kuriame 1954 m. (modelyje L395) pirmajame pasaulyje įrengta turbininė oro pripūtimo sistema.

2. Savivartis REO 19BHS (1946, JAV)

17

SVOGŪNŲ
SRIUBA SU ALUMI
IR ČEDERIO SŪRIU

Tekstas – Vytautas Radzevičius
Nuotrauka – Julius Kalinskas (15min.lt)

Vienas populiariausių pasaulyje anglišų sūrų – čederis (*cheddar*). Tai kietasis karvės pieno sūris, pradėtas gaminti XII amžiuje. Pavadinimas, kaip ir daugelio senovinių sūrų, susietas su vietovardžiu – Čederio kaimas yra Somersetso grafystėje Pietvakarių Anglijoje. Jungtinėje Karalystėje ši sūrio rūšis užima apie pusę šalies sūrų rinkos. Čederis dėl stiproko skonio ir riebumo itin tinka sriuboms gardinti.

Anot vienos iš versijų, čederio receptą britams iš Prancūzijos atnešė romėnai. Ir šioje sriuboje persipina dabartinės Prancūzijos bei Anglijos skoniai. Pagaminsite ją per pusvalandį nesukdami galvos, ką ir kaip po ko dėti, daugmaž iš akies. Gero apetito!

Ingredientai (6 valgytojams):

- 10 vidutinių svogūnų
- 100 g sviesto
- 1 šaukšto miltų
- 1 butelio „Pale Ale“ alaus
- 1 l vištienos sultinio
- 1 šaukšto Dijono garstyčių
- skrudintų duonos riekių (pagal valgytojų skaičių)
- 200 g tarkuoto stipraus čederio sūrio, druskos ir pipirų pagal skonį

- Supjaustykite svogūnus riekelėmis ir nepritegindami pakepinkite svieste iki minkštumo bei aukso spalvos.
- Maišydami suberkite miltus ir patroškinkite apie minutę.
- Supilkite alų ir maišydami užvirinkite.
- Supilkite apie 3 stiklines sultinio ir dar kartą užvirinkite.
- Sudėkite garstyčias, druską ir pipirus. Sumažinkite kaitrą ir virkite apie 10 minučių. Jei reikia – įpilkite dar sultinio.
- Iki 140 laipsnių temperatūros įkaitinkite orkaitę.
- Į karščiui atsparius dubenėlius supilkite sriubą. Į kiekvieną dubenėlį įdėkite riekelę skrudintos duonos ir apibarstykite sūriu.
- Šildykite orkaitėje, kol sūris išsilydys ir paruduos. Patiekite karštą. x

SVEIKINAME

Sveikiname seses ir brolius su kakčią ir jubiliejų progai!

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-oji rinktinė

RAMŪNAS POŠKEVIČIUS – 40 metų

Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-oji rinktinė

VYTAUTAS PUSVAŠKIS – 90 metų
JONAS VITAS – 90 metų
ALVYDAS MARCINKEVICHUS – 60 metų
DANAS URBONAS – 50 metų
JURGIS ŽITINAVICHUS – 35 metai

Suvalkijos šaulių (Marijampolės apskr.) 4-oji rinktinė

DANA MAČIULAITIENĖ – 80 metų
ZIGMAS ŠERPYTIS – 65 metai
VAIDAS VOSILIUS – 50 metų
VALDAS PETRUŠKEVIČIUS – 50 metų
DONATAS ZALATA – 45 metai

Alfonso Smetonos šaulių (Panevėžio apskr.) 5-oji rinktinė

VYTAUTAS ŠČERBINSKAS – 90 metų
VIDMANTAS TELKSNIYS – 75 metai
ALGIRDAS STAŠYS – 65 metai

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių (Šiaulių apskr.) 6-oji rinktinė

VACLOVAS VAITEKŪNAITIS – 70 metų
GIEDRĖ NAKUTIENĖ – 50 metų
PAULIUS ABROMAVICHUS – 50 metų
EDITA ČEPIRIUTĖ – 40 metų

Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-oji rinktinė

STANISLOVAS TEKORIUS – 85 metai
VACLOVAS BARTKUS – 75 metai
IRENA REIVYTINĖ – 70 metų
ALGIRDAS ADOMAVICHUS – 65 metai
DOMAS GATAUTAS – 40 metų

Plk. Prano Saladžiaus šaulių (Utenos apskr.) 9-oji rinktinė

PRANAS STRUMYLA – 65 metai

Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-oji rinktinė

MARIJUS TUMAS – 55 metai
DARIUS LEKAVICHUS – 50 metų
RAIMUNDAS LUMBIŠ – 50 metų
IGNAS PULIKIS – 50 metų
SAULIUS MISEVIČIUS – 45 metai
INGA PESLEKAITĖ – 45 metai
IRMANČAS GURINSKAS – 45 metai
RAIMONDA BUKINIENĖ – 40 metų
ANDRIUS JUŠKAUSKAS – 40 metų
LINAS MARKEVIČIUS – 40 metų

UŽJAUČIAME

Nuoširdžiai užjaučiame Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulį Arvydą Zakarevičių, staiga mirus broliui Raimondui.

Kuopos vadovybė ir šauliai

Mirus LŠSI šauliui Stasiui Paulauskui, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Vlado Putvinskio-Pūtvio klubas, LŠSI broliai ir sesės šauliai

18

KRYŽIAŽODŽIO
ATSAKYMAI

Kryžiažodžio „Pakeliaukim“ atsakymai.

Vertikaliai:	13. Nendrynas.
14. Visaginas.
15. Siesartis.
16. Raseiniai.
17. Sereikiai.
18. Linkmenas.
19. Nemirseta.
20. Ringuvėlė.
21. Skėmiai.
22. Židikai. | 25. Saulutė.
27. Barstyčiai.
31. Bابتai.
32. Varėna.
33. Sartai.
34. Smeltė.
35. Kovas.
37. Alovė.
38. Boružė.
39. Kaunas. | Horizontaliai: | 2. Žeimenas.
8. Neringa.
9. Smalinė.
10. Kurtuva.
11. Inkaras.
12. Lentvaris.
16. Rasos.
18. Labanoras. |
|---------------------|--|---|-----------------------|--|

Birželio mėnesio „Trimitė“ spausdinto kryžiažodžio atsakymai. Sveikiname prizo, dėlionės „Lietuvos kariai“ laimėtoją Antaną Kiniulį iš Tauragės.

22. Lėnas.
23. Žvelsa.
24. Dronas.
26. Mingė.
28. Lakaja.
29. Aitra.
30. Tatula.
36. Mažeikiai.
40. Akmuo.
41. Luoba. | 42. Venta.
43. Lėvuos.
44. Baltasjai.
45. Alsėdžiai. x |
|--|---|

19

KRYŽIAŽODIS
„LIETUVA PO
LIEPOM“

HORIZONTALIAI:

5. Upė Žemaitijoje, dešinysis Dubysos intakas, tekanti per Kelmę.
9. Upė, tekanti per šiaulius, šiaulių bei Joniškio rajonuose (apriečianti iš Kryžių kalną), dešinysis Mūšos intakas.
11. Patiekalas iš mėsos gabaliukų, troškintų su daržovėmis ir aštriais prieskoniais, dažnai su pomidorų padažo priedu.
12. Smulkūs vandens lašeliai, ryte arba vakare atsirandantys ant lauke esančių objektų.
13. Pirmasis Didžiąjai Lietuvai skirtas spausdintas mėnesinis visuomeninis politinis ir literatūrinis žurnalas lietuvių kalba, vadinęs mėnesiniu laikraščiu, 1883–1886 metais leistas Ragainėje ir Tilžėje.
16. Kaimas Prienų rajone, kairiajame Nemuno krante, Nemuno kilpų regioniniame parke (jame yra Eksperimentinė sportinės aviacijos gamykla, sklandymo sporto bazė, aerodromas).
17. Pučiamasis klavišinis muzikos instrumentas.
18. Erikinių šeimos augalas, kurio daugelio dalies rūšių uogos valgomos, naudojamos konditerijos pramonėje, arbatos gamyboje, liaudies medicinoje.
19. Pailgas reljefo pažemėjimas.
20. Žolė apaugęs žemės plotas, kuriame ganomi gyvuliai.
21. Tautos, gyvenusios Nubijoje ir dabartinės Etiopijos plote, moteris (dabar vadinama etiope).
22. Vienuolių (vyrų ir moterų) ilgas drabužis plačiomis rankovėmis.
25. Miestas ir miestietiškas valsčius Lenkijos šiaurės rytuose, Palenkės vaivadijoje, lietuvių mažumos centras Lenkijoje.
28. Nuopylos nuo salyklo (salyklo ekstraktas), nerūgęs alus.
30. Medaus nešėja.
32. J. Tumo-Vaižganto ištikimiausio draugo – takso – vardas.
34. Lengvosios kavalerijos rūšis, atsiradusi XVIII amžiuje (buvo ginkluoti ietimis, pistoletais ar šautuvais. Skiriamasis aprangos ženklas – keturkampė kepuraitė).
35. Įstaiga, per kurią siunčiami ir gaunami laišakai, siuntiniai, laikraščiai ir kt.
36. Lietuviška vardo Josef (Jusuf) moteriška forma.

37. Vilniaus Gedimino technikos universiteto sovietinių laikų pavadinimo santrumpa.
38. Upelis, dešinysis Mūšos intakas, tekantis per Krinčino miestelį.
39. Ispanijos sostinės krepšinio klubas.
40. Pasaulinio visuomeninio savanoriško vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymo judėjimo (įkurto 1909 metais Anglijoje) narys.
41. Pirmųjų metų avių mėsa.
42. Moteris, ką nors sverianti.
45. Pereinamasis Lietuvos Respublikos laikinasis popierinis pinigas, kursavęs 1919–1922 metais, kurį pakeitė litas.
50. Dalgis ar mašina vienu kartu užimamas pjauti baras.
54. Kaimas Rokiškio rajono savivaldybėje, 6 km nuo Panemunėlio kaimo.
56. Erškėtinių augalų genties augalas, kurį viduramžių alchemikai rasakilą laikė paslaptingu, o nuo jo surinktą rasą naudojo įvairiems bandymams.
57. Miestelis Mažeikių rajono savivaldybės teritorijoje, šalia Mažeikių–Rygos geležinkelio, kuriame nuo 1876 metų gyveno ir klebonavo poetas Antanas Vienažindys (1841–1892), čia miręs ir palaidotas vietos kapinėse.
58. Specialiai įrengta vieta, patalpos kam laikyti.
59. A. Smetonos ir J. Tūbelio žmonių giminystės ryšys.
60. Bokštas su varpu.
61. Griovys, perkasas kitaip.

VERTIKALIAI:

1. V. Kernagio dainos „Žemutinių pilių šventės“ personažas.
2. Vaisius, kuris angliškai vadinamas „pušies obuoliu“.
3. Sausumos audra – meteorologinis reiškinys, pasireiškiantis smarkiu vėjo sustiprėjimu.
4. Žemdirbys, ariantis žemę.
5. Miestas Šiaurės Rytų Lietuvoje, Panevėžio apskrityje, per kurio centrą teka upė Kupa.
6. Kaimas Panevėžio rajono savivaldybėje, prie Upytės upės, kalbininko Juozo Balčikonio (1885–1969) gimtinė.
7. Miestas prie Nemuno, buvęs Skalvos administracinis centras (dabar vadinama Nemanu).
8. Senoji lietuvių vasaros saulėgrįžos šventė.

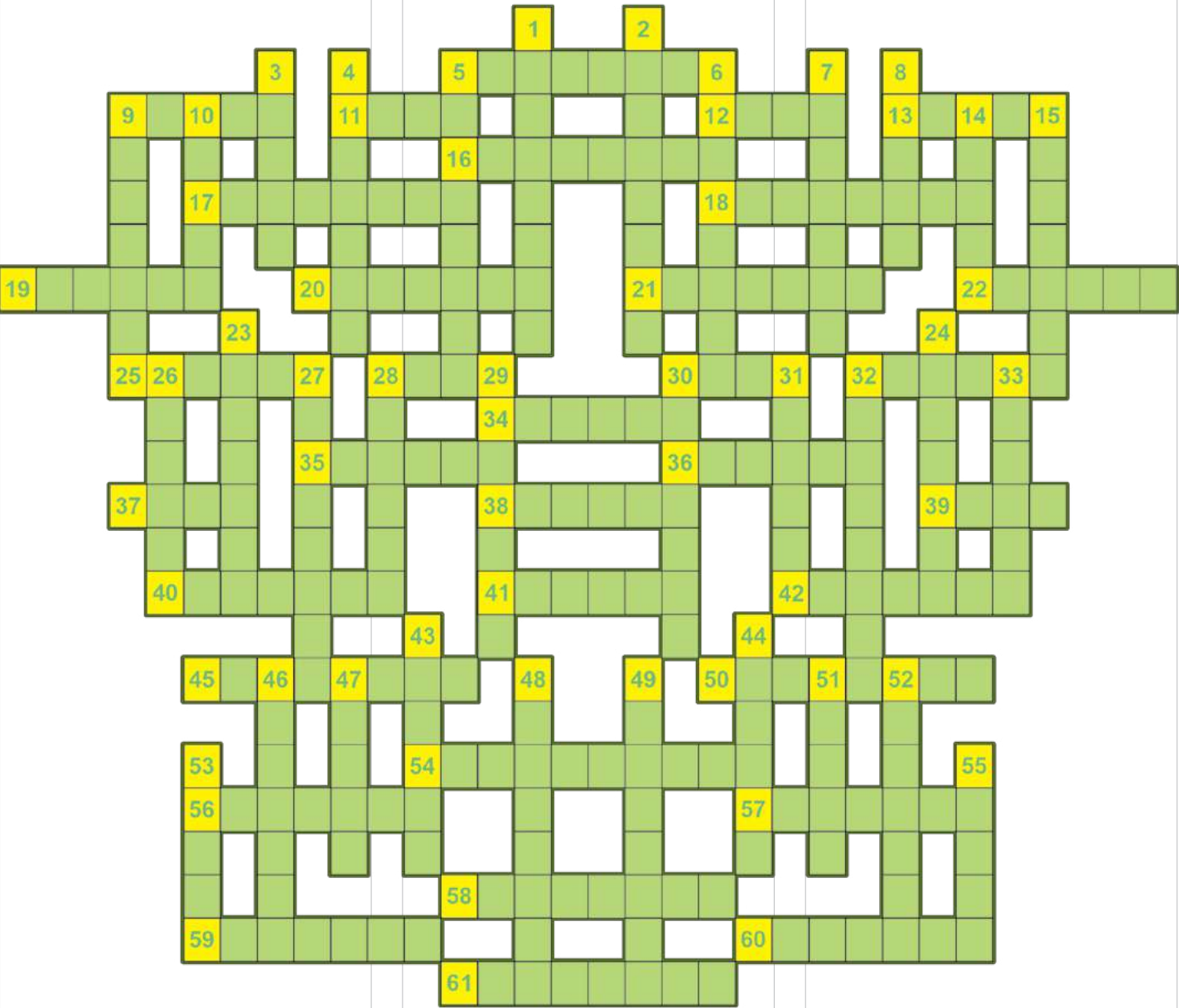
9. Miestelis Kaišiadorių rajono savivaldybės teritorijoje, netoli kurio veikia hidroakumuliacinė elektrinė.
10. Išskaptuota ar iš lentų sukalta dėžė gyvuliams šerti, girdyti ir pan.
14. „Baltos drobulės“ autorius.
15. Lietuvių pianistas, kompozitorius, Atgimimo metais himnu virtusios dainos „Dieve, laimink Lietuvą“ muzikos autorius.
23. Didžiosios Britanijos dalis, į kurią emigravo daug lietuvių.
24. Kaimas Vilniaus rajone, į šiaurės vakarus nuo Vilniaus, rašytiniuose šaltiniuose minimas nuo 1493 metų.
26. Šiauliuose veikęs Odos ir avalynės gamybinis susivienijimas.
27. Ant supilto piliakalnio, netoli Šventosios upės (Kretingos r.), stovėjusi kuršių pilis (rašytiniuose šaltiniuose minima nuo 1253 metų).
28. Bažnytinės muzikos žanras, vokalinis arba vokalinis instrumentinis ciklinės formos kūrinys, skirtas atlikti bažnyčioje.
29. Akustinis įrenginys, skirtas priišti žmogų prie išmaniojo telefono.
30. Kaimas Šilalės r., į šiaurę nuo Skaudvilės, garsus D. Poškos baubliais.
31. Tai, kas ėdama, gyvulių pašaras.
32. Lietuvos uostamiestis.
33. Nemuno deltos šaka.
43. Literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis (kurį laiką – dvmėnesinis) laikraštis, ėjęs nuo 1889 metų sausio mėn. iki 1905 metų Tilžėje ir Ragainėje.
44. Gyvenvietė Neringos savivaldybėje.
46. Žiemą – brolis, vasarą – molis. Kas?
47. Ežeras Pietų Lietuvoje, Alytaus rajone, prie Pivašiūnų miestelio rytinio pakraščio.
48. Miestas Žemaitijoje, 11 km į rytus nuo Palangos, vienas seniausių Vakarų Lietuvos miestų.
49. Miestas Rokiškio rajone, 26 km į vakarus nuo Rokiškio, kuriame didžiąją savo kūrybinės veiklos dalį praleido dievadirbys L. Šepka.
51. Didžiausias Pietų Lietuvos ežeras, tyvuliuojantis Metelių regioniniame parke.
52. Miestelis Pakruojo rajone, prie senojo kelio Šiauliai–Pakruojis.
53. Jaujos kartis, ant kurios džiaunami linai ar javai.
55. Viena seniausių lietuvių dangaus ir žemės deivių, Perkūno sužieduotinė. x

Atsakykite į kryžiažodžio klausimus ir siųskite atsakymus paštu iki rugpjūčio 15 dienos į „Trimito“ redakciją adresu:

Žurnalas „Trimitas“
Lietuvos šaulių sąjunga
Laisvės al. 34,
44240 Kaunas

Sudarė Kastytis V. Stumbrys

Nepamirškite nurodyti savo atgalinio adreso ir telefono numerio, nes vienas iš atsakiusiųjų burtų būdu gaus prizą – unikalią 1 000 detalių dėlionę „Lietuvos kariai“.

TRIMITAS

IR PRIEŠ ŠIMTMETĮ SKAITYTAS

**Žurnalo šimtmečio
proga užsiprenumeruok
„Trimitą“ ir paragink kitą!**

2020 metais žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

44 puslapių žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūkiai. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti www.zurnaluprenumerata.lt internetinėje Lietuvos pašto svetainėje prenumeruok.lt bei Lietuvos pašto skyriuose. Prenumeratos kaina metams – 20 eurų.

